

სამეცნიერო ჟურნალი

033013M
N 6 1975 6

საქართველოს სსრ უმაღლესი სახოს დეპუტატი, გრამინლი ავეჯის ფაბრიკის წინამძღვარი ნათელა ბელაშვილი.

ფოტო ჯ. იაკობაშვილისა.

„საქართველოს ქალი“

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის
სოველმწეური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხა-
ტარულ-ლიტერატურული ჟურნალი.

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»
Ежемесячный общественно-политический
и художественно-литературный журнал
ЦК КП Грузии.

საქოთა კავშირის კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდიანი, უფილი მე-18 არმიის პოლკგანყოფილების უფროსი ლ. ი. ბრეჟნევი, თ. გიფუა და ი. ლესელიძე.

საქართველო
საბჭოთა კავშირი

ფეხის ვეჯსად დაეხსი...

ბრძოლაში ნაწილობრივ დაზარალებულ მებრძოლებს, მათთვის მზადყოფნაში მყოფი სამხედრო და სამედიცინო პერსონალის წევრებს, მათთვის მზადყოფნაში მყოფი სამხედრო და სამედიცინო პერსონალის წევრებს, მათთვის მზადყოფნაში მყოფი სამხედრო და სამედიცინო პერსონალის წევრებს...

21. V. 1948 წ.

თბილისის სადგურში იმდენ ხალხს მოუყარია თავი, ნემსის უფნად არ ჩავარდება. მზეზე გარუჯულ, თავგადაბობრილ კაბუკებს ცალ-ცალკე შეუკრავთ წრე. ზოგი ქართულს, ზოგი დაღვლს უვლის, ზოგი კი მთელი ხმით გაჰყვივს „შესტაფონო, გმორდება!“. უფელ კოხტეში ისინი ოხვრა, ტირილი და პიტლერის წვეთა-კრულა. წაბს-ვლღებზე მები გამცილებელია. ჩვენ კი არავინ არ გვაცილებს, ასე დავთქვით გოგონებმა. ან რა საჭიროა ზედმეტი ვულის-ტიკვილი და ცრემლი? როგორც იყო, ჩაკავ-ჩაკავით გავიკვლით გზა და ვაგონში ამოვყავით თავი. მერე უკრუხო წიწილებივით ერთ კოხტეში მივიუფეთ. მატარებელი დაინდა. მაქანზე ისეთი ჩოჩქოლი და გნაისი ატუდა, უნებურად უფრებზე ხელები ავიფარე. ქალიშვილებს მიწის ფერი დაედო...

22. V.

მიპტრის მატარებელი. უკან რჩება ჩემი საუვარელი თბილისი. დავბრუნდებით? ვინ იცის! — ფეიქრობ და მეგობრებს თვალს არ ვაცილებ. თინას ისედაც დიდი ნაცრისფერი თვალები უფრო გაფართოებია და

მონადირისხავე და მფრთხალ შვილს ნურს ჰგავს. ქსენიას ჩანთა გულში ჩაუტარავს და ვეფხვივით შემპრობულა. იმ ჩანთაში ჩვენი საბუთებია. აღმათ უწინაა, არავინ წამართვასო. მართა ისე იბრუნებოდა კავკასიურის ლაბადსში, თითქოს ფრინდის მკვებრად ჯარწილში მივიდოდეს. — მარგოს ჯაგრისი უტირავს ხელში, წარბაზა იწინებს კოსტუმს და გულთავებულად დღობის პურს. ქეთო სიკატრის სიკატრებზე ჰქაჩვს, უფროს კონერსა, — მალ-მალ წამოიქაჩვას და დამფრთხალი მტრდღვითი წაჭრებს აწულებს. მეტეხებ შე ვე, ახლადგამომხეცარი ექიმი, რომელიც შხორად მყოფადერთ გაზაფხულს შეხვდა, მეოცდარბეთად აფუჭდენენ ჩემს ჯეშტბოთან აკავიბო. ისევ აფუჭდებიან ჩემს საყვარელ თბილისში ვარდ-უფავილებში, მე სად ვიქნები? არ ვიცი...

80. V

დღემდე საწერად ვერ მოვიცალე. გული მომიკლა აძღნა და მდგრადი უნა სახლმა, აძღნე აობრებული ქალქისა და სოფლის ხილვამ. კრახინდარში ვარ, იმგადახლდ, ნანგრევებზექვეულ კრახინდარში. აქა-იქ აჩრდილებით დღობადენ აფანაწენბ. საცარა სირბული გახეფებულბ, საწიში სირბულე. ბევრი წერაობის შემდეგ ჩრდილო-კავკასიის ფრინდის შტაბში მივიდეთ. გულბობლად მიგვიდეს კადრების განყოფილბაში. მე და თინა მე-18 არმიის გავგზავნენ, ხოლო ქსენია, მართა, მარგო და ქეთო სხვა ფრინდებზე გააწავდნენ. აბინჯადლ მანცე ყველამ ერთად ვიარეთ. აბინჯს ქვა-ქვავე არ დაუტოვებია ვერავ მტერს. საცოდება ჩხავინ უპატრონოდ მიტოვებულ კაბები აღმდებ. აფანაწის სული არ ჰქაწენბს არხად. ერთ დღეს საცარაია. ბოლოს ერთ დანგრეულ სახლში შევედი. ის-ის იყო, დაღლილბი მიწაზე დავეყარეთ და სასთუმლად ქვები დავიდეთ, რომ ყუბმარების ბათქმა უტეხე წამოგვყარა. შიშმა აფანაწის. მერე ერთმანეთს მივუტოვებ და ფრადლია შეხვედით განთიადს. გარეთრუხე ფიცო დავდეთ, რომ მტერს სამავირობს მიუღწავდეთ. ერთმანის გამოვეშველიბეთ და მე და თინა გელწერისკენ დავადექით წავს. მე-18 არმიის შტაბში თინავ დამავილებ. მე წინა ხანს № 714 მოსპიტალში წავედი. საცოდება გამიჩრდა გოგობთან დაცილებდა. რა შემწეულბა მაგათ გარეშე არ ვიცი, მაგრამ რას ვიწამ, ომი — ომია...

10. VI

უღრან ტყეში უწინდებლი კარები დგას. მოსპიტალი ეწაღებდა საზღვაო დესანტში მონაწილეობის მისაღებად. მოთავსი ქართურ კაზხბელ ვირობობივი ხან რას მავალბს და ხან რას, თან მეტეხულერბა: „გაბისნეს რა, სახავეშო უპატრ...“ მე ვბრაზობ, მაგრამ ვდუმდვარ. ერთ დღეს მხეხილბა ქართურ მომავალა:

— სიყვდილის არ გეწინია. გოგო? — თვალბი გავუხსწორე და მტაციედ ვუთხარი: „მე არაფრის არ მეწინია-მეტიც... მიხელს გავლიბმა, ხელი ჩაქნიდა და შტრიალბდა. ექიმი თამარ შიშანსკაია მომეღებრბა. იგი დანაწილები ქაია. თამარის მოსკალბად მტრის მიერ გასროლილ ტყვიას მისი მეუღლე აფანა ვა მერდობი და დაღალა. აღმათ აქ დღობა უბედურებამ შემაჯავრა ახე ძლიერ, ეს უწინარი, შრომისმოყვარე ქალი. ერთი წუთით არ ცუცდებოდა გვერდობან. ბევრი რას ვისწავლუ მისავ. ჩემბ კოლეგებბ დღობად. ვატობ დესანტში წასვლის დღებბი ახლოდებდა და ხანდახან საცარ პანიკაში ვვარდებბ, მე ხომ პირველად მივიღვივარ ფრინდებზე. რა მეღის იქ?..“

24. VI

დღობს 7 საათია. ბანაწი განვაწია. დღებზე წამოვყარდი. საღადაც ვარბიან. ზოგი გზა-დაგზა იცვამს ხალთს, შარავს. დაგმწერივდით. მოსპიტლის უფროსმა შუტერმა ბრძანებდა გახტა: — დესანტისათვის მოგზაურობა ჭკვეუტი შემდეგე შემადგენლობბ: მიხილუ ვირობობივი, თამარ გოთო, ვიქტორ პავლოვი, გალა გუბლიკაია... 2 საათის ვაღას გადვით. მოაწადეთ საოპერაციო აბრალები, სისხლბ, აფთიაქი. ზეგს ზუსტაკალდა — გამარჯვებბს ვისურვებობ, მეგობრებო! — გვიბიბრა და უტყბად გავვიცალა.

18 საათზე გელწერის პორტში ვიარბ, ვუცლით დამბე, როგორც იქნა, დაღამბა. თუესწაპერი პატარა გემბ რიბებზე დღობდა. ზედა დღობავს, ბობობობბს. ჩვენს პატარა გემს ნაფოტობი აქაწაწებბ. თითქმის ყველას ზღვის ავადმყოფობა აფანაწია. მე კი ჯერ არა მიშავს. ნეტა მალე მივიდეთ ადგილბ... როგორც იქნა, გემბ ვაჩერბ. გუგვინი მოგვიახლოვდა პატარა ნავბი. „გადესხბდით ნავბში!“ — გაიბნ ბრძანებდა. ის იყო მოთავსობილი ნავბში, რომ ავად აწიბინდენ სხვადასხვა ფერის მოწეურბბი და შუქურბბი. ზედა განათბა „სულბლოდ, დაწეიწი“ — მიუვირა ვი-დაცამ. დავეწეე და დაწეე ქოქობბი. წინბისაგბი წამოვიდა ტყვიებბ, ნაწებბი, ბობბებბი. ჩვენ წინ მიმავალი ნავი აფუქცა. გააფრთხილები ზღვის დიდი ტალღა ჩემს ნავს დატყბა. ნავი გადაბრბდა. მაინც რა ძალბა ჰქონია სიყვდილის შიშს. ნავდამ კატასავიტი გამოვყვერი. მკლავბი გავწაღე, მზარა და ზურგანთბა დამბიბდა. ჩემწებბი წყლით გაივსა, ზედა ქვები შექარბდა, მე არ ვნებდებბი. არ ვიცი, რამდენ ხანს ვებრძობლით ერთმანეთს მე და ზედა. ვიკრძენი, მიწას ხელი შევხვე. „ხარბკალბ თამარ, სად გამოგვადგა სპორტი?“ — გახარბებლბა ვუთხარი ჩემს თავს და იქვე მკვდარბიტი ჩამქიბნა.

25. VI

მსვტე მცირე მიწა, ხროცი, ნარკობებრი, მოვარობაინი. არც ერთბ ხე, არც ერთბ წყნა. დაბეჭდილია მიწა, ბობბბსხავან დაღლილ-დაფლბობლი. ცხვობობს მიწის ქვეშ, ჩემბთვის ახალ საფლბობლობში. მე-8 ხეშუ ჩვენი მოსპიტალი მოთავსებულბ. ჩვენს წინ მონარობა. ამ მონარობა კოვლილ მტაციელ მარბ დამბობილია და ტყვიებბი დატყბილბული. ამბობამც ექსიბან აქ ადგილი „სასიყვდილო ველს“. დილიდარ იწეებბა მიწის გუგვინი. მოხვეწენბს არ გვამდებდა სნაიპრბი, მტერბობობბი, ირეწრბხები. გაუთავებლად ცვივა ბობბბი, ნაღმბბი. არ ვიცი, სად დაღმწევა ტყვიბ, სად მოსწიწებბს სიყვდილი. არ მინდა მოვადე. მე ხომ აქ ვერბდებბი ადამიანებბ. კოვლილ მზინადბ მესხბს: „მოწვევდი, დამო!“, მე უწვევლი, საოპერაციო მაგიდასთან ედგავარ მუხლბაუხბრბლად.

28. VI.

არ ვიცი საოპერაციო მაგიდასთან როგორ გაფრინდა სამი დღე და ღამე, არც დაღობა მიგრძენბა, არც შიშობლი. განწავ-ვიბრა ექსტენბსხა და საოპერაციო დღბს: გოგობა გულწიკლავბა, მართა ჩივიბს, რასხა ჩერნიკის და სხვების გამძლეობამ და გაბეზრულბებამ. ეს სუსტი გოგონაბი მთელი დღე ჩვენბს ტრბალებბ. დაღამდობა თუ არა, ქრეციბობიტი ვარბობამ „სასიყვდილო ველს“. დაპობლი დამბრლზე შემოვალბ და ყველასათვის მოგბოვებბთ თბილი, ალერსი-იანი სიტყვბა.

მე ვუთხარი ძალბა მივლეთ. მუშობბა კი არ წუდებბა და არა წყველი მტერი გვიშენს მობიად, ზეწობად, ციდან. ჩოქობთბია, აუბანბლი ჩოქობთბი მეთუფბა ძალბა?..

10. VII.

მაუ რამდენი დღე გასულბა და მე კი სულ დამავწულბა ჩემბ დღობური. ამს წინათ ვი-დავამ სისიბრბლი ამბავი მოგვცანბ: მე-18 არმიის სარდლი კოსტანტინე ნიკოლოზის ძე ლესხელი და პოლტვანურბთაღობის უფროსი ლეონიდე ილიას ძე ბრენენი მცირე მიწაზე მოიბადნა. საბატო სტებრების მისაღებად ყველა დავფაცურბობთ. მზარბული ქარბავჯი კი გავაფრთხილებთ დაწოვილი სწოვობით კარგი სადლი მოგწაღებბინა. მართლაც იხები უწაწოა დილა გათენდა, თითქმის ბუნებსაც უშარბდა მათი ჩამობრძანებბა. ქარბავს დიდ ქვებში ბორჩბი თუბ-თუბბს. სპმწლის სისიბოწნო არობბაჭა ნერწევი მოგვგარბა.

— წყალი სიადენ მოიბენე? — ვკვიბთ გავიკრებბებლბა (მცირე მიწაზე „სასიყვდილო ველის“) მიღმე კრბბობობბა კი, იქ მის-ვლბა კი თვალბ სიყვდილს ნიშნავბ. ქარბავამ უღელბ ჩამიკრა:

(დასასრული იხ. მე-20 გვ.)

მხატვრული სიტყვის დიდოსტატი

სამუდამოდ წავიდა ჩვენგან დიდი მწერალი — კონსტანტინე გამსახურდია. ის დიდი ტკივილი, რაც ამ დანაკარგმა გამოიწვია და ჩვენს პრესაში აისახა: „სიტყვის დიდოსტატი“, „ელასიკოსი“, „მარადისობაში გადასული“, „სამშობლოს შვილი“, „მარგალიტების მთესველი“ და სხვა მრავალი წერილი თუ ნარკვევი — ნათლად ლაღადებს კონსტანტინე გამსახურდიას საუოცლო, ხანაღბო, საერო აღიარებას, მისი შემოქმედებისადმი თაყვანისცემას. ეს მხოლოდ ერის რჩეული შვილთა ზეედრია. დიახ, იგი რჩეული იყო რჩეულთა შორის, ღირსეული შვილი იყო დედა-სამშობლოსი, მისი მეზობლებს და მემატიანეს.

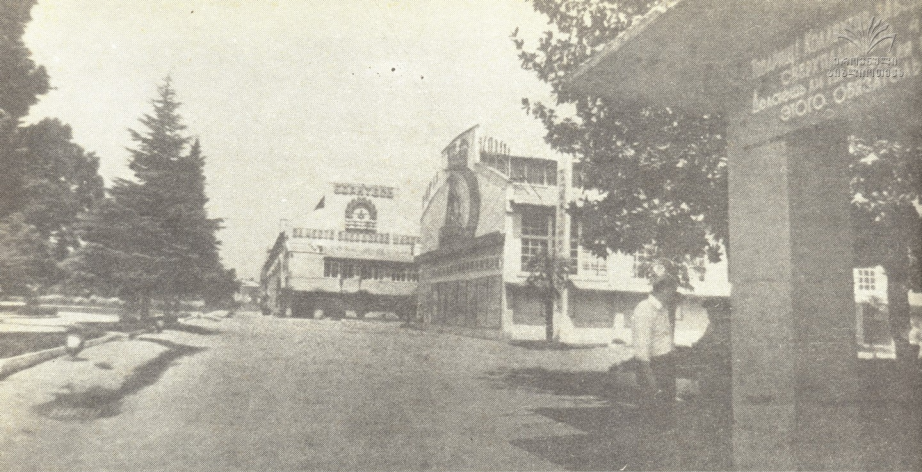
ფურნალ „საქართველოს ქალის“ რედაქცია, მისი სარედაქციო კოლექტივი მრავალათასიანი მკითხველის სახელით მწუხარებით აღნიშნავს ამ აუნაზღაურებელ დანაკლისს.

კონსტანტინე გამსახურდიამ რამდენჯერმე მიიღო მონაწილეობა ჩვენს რედაქციაში გამართულ საუბრებში. ასეთ შემთხვევებში მისი აზრი, მისი სიტყვა დიახაც, რომ ფრთხილად ანგარიშგახაწვეი გახლდათ.

დღეს ადარა იგი.

სამაგიეროდ დარჩა წიგნები, დიდოსტატმა მარადი სიცოცხლე რომ აჩუქა.

დიდება ან სიცოცხლეს!

1975-ქაღის სპირიტუალური წელი

ქარხნის ხელი

დათუქელი ქანქანთქუენქელქელი

ლილი სვანიძე ცოტა შეუძლოდ იყო და შინ მივაკიბებო.

— ბავშვებზე ლილი ჩვენი ქარხნის უბუტყის და საუბუტყის სპეციალისტი, ინჟინერთა ახალი თაობის აღმზრდელი, — წამოიწყო საუბარი სარა მგერელიშვილი, ქალთა საქარხნო საბჭოს თავმჯდომარემ, — ლილი ჩემი მოადილეა და ხშირად გვიხედა ერთად ყოფნა. დავდივართ ოჯახებში, სხვადასხვა შემოწმებებზე და არაერთხელ გავუცქირებებივარ მის ენერგიულობას, ფიზიკურ შესაძლებლობას, ერთ ეკრანზე ჩამომიტრიაებს ხოლმე. შიგრივარ, მივდევ, ვდილობ დავეწყო, შენც არ მომიკვდე!

ლილის ცხვრებამ ქარხანაში ჩაიარა. ამას წინათ ქალთა საბჭომ მას დაბადების 60 წლისთავის აღსანიშნავად გულთბილი საღამო გააღება.

ბათუმის მანქანათმშენებელი ქარხანა პირველი ხელწოდის პირშია. ახლანდელი ხისდამამუშავებელი ქარხნის მცირე ტერიტორიაზე მდებარეობდა საქართველის რევოლუციის ისტორიაში კარგად ცნობილი, ყოფილი როტშილდის ქარხანა. ჩაის მრეწველობის ზრდამ მოითხოვა მისი გაფართოება, უფრო დიდი საწარმოს აგება. 1933

წელს აჭარის გზატკეცილზე ჩაეყარა საფუძველი დღევანდელი მანქანათმშენებელი ქარხნის კორპუსებს, 1936 წლის 6 თებერვალს კი პირველი სხმული მიიღეს.

ქარხანა ძირითადად კვების მრეწველობას ემსახურება, ამასთანავე ამზადებს თევზის სხმულებს რესპუბლიკის მრეწველობისათვის, უშვებს კულტურულ-საყოფაცხოვრებო საქონელსაც. დღეს მსოფლიოს 20 ქვეყანაში იგზავნება ბათუმის მარკის მანქანადანადგარები ჩაის, ღვინის, ხლისა და საკონსერვაო მრეწველობისათვის. ლილი სვანიძე ქარხნის ცოცხალი მემკვიდრეა. თბილისის ინჟინტრული ინსტიტუტის კურსდამთავრებული, იგი 1934 წელს მოვიდა ძველ საწარმოში, ჯერ წუწმდელად მუშაობდა, შემდგომ ჩარხმშენებელი სამაქროს უფროსად დანიშნეს.

გამზად, ერთი ციდა ქალიშვილი დიდი ჯაფა გადახდა მუშათა ნდობის მოსაპოვებლად.

მოგონებებში განსაკუთრებული ადგილი სამამულო ომის პერიოდს უკავია.

...ქარხანა ერთბაშად დაცარიელდა, დირექტორიდან მოყოლებული რიგით მუშამდე სამშობლის დამცველთა რიგებში ჩაღდა.

— ომს მალე დავამთავრებო, — ეუბნებოდა დირექტორი ლილის, — მანამდე კი პროლუქციის გამოშვება არ შეწყვიტოთ, შეკრიბეთ ქალები, სპეციალობა შეასწავლო.

ასეც მოიქცნენ. ასობით ქალს დააწვებინეს მუშაობა.

აქედან დამკვიდრდა ქარხანაში ქალების მასობრივი მუშაობის ტრადიცია. ომამდე 14 ქალი მუშაობდა საწარმოში, დღეს კი მამაკაცთა გვერდით სასახლეოდ იღვწის 400 ქალი.

ომის შემდგომ დანიშნეს ლილი სვანიძე მექანიკური სამაქროს უფროსად და დღემდე უძღვება საქმეს. 200-ზე მეტი მუშაა სამაქროში, მათ შორის 25 ქალი, რომელთა შორის არის ხარატი და ერთი მდარავი — ლარისა შკარუპილოვა.

— ექვს პაბუქში არ გავცვლი მაგ ერთ ქალს, — ამბობს ლილი, ეს სიტყვები იმის დასტურია, რომ ქალები მამაკაცებს ღირსეულ მეტოქეობას უწევენ მატერიალური დოვლათის შექმნაში.

ქარხნის დირექტორმა გიორგი ცინცაძემ მეგზურობა უფროს ინჟინერს (აღდგენის მომხალღების დარგში) სარა მგერელიშვილს

დავალა. ეს მისია ჩინებულად შეასრულა სარამ, კარგი აღმოჩნები გავგანცინო.

ელენე გერაიშის სურათი ქარხნის სასა-ტრიო დაფაზე მამაკაცთა გვერდით არის გამოფენილი. მუშა ქალთა შორის მან პირველმა შეასრულა ხუთწლიანი გეგმა სამ წელწაწაში.

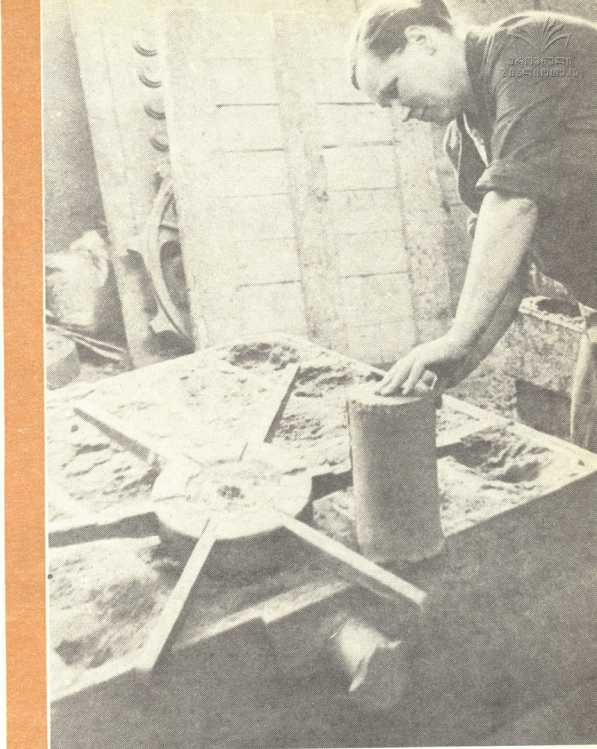
— შეუდგება თუ არა მუშაობას, მისთვის ვარე სამყარო აღარ არსებობს — ამბობს სარა მეგრულიშვილი, — დავს თავის ყუთ-ზეში და უტრეცს მიწვას, ყალიბებში ათავსებს.

ელენე გერაიში მეკობეთა ბრიგადის ხელმძღვანელია. მეკობეთს მიწასთან აქვს საქმე. სხვადასხვა ფორმის სხმულში ღრუს გასა-კეთებლად მიწით უნდა ამოვსოს იგი. ელენე-მ პირველმა ათვისა ჩაის სახმობი ღრმე-ლისათვის კობების დამზადების წესი, ბრი-ვადამი ხუთი ქალია გაერთიანებული: ირი-ნა ფილოზოფი, გალინა ლევიტჩუკი, იულია ოლშანსკაია, ვალენტინა კარუხოვა და თა-ვად ელენე. ქალები პავლე ბონდარენკის მემორიული ბრიგადის ექიმბრებიან. პირვე-ლი კვარტლის შედეგების მიხედვით გაიმარ-ჩვეს კობებს, 187 პროცენტით შეასრულეს დავალება, წარმატებები დღითიღვ მატუ-ლობს. შეჯიბრების დღეებია — ეიმუშაოთ ღრუს უკეთ, ვიდრე გუმინ.

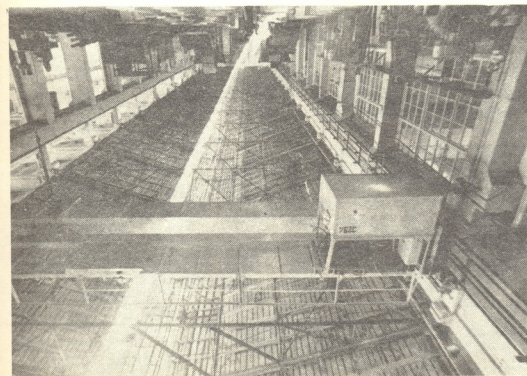
საქმავს სამაქროსკენ მივეურებებით. ტექ-ნიკის ამ საუფლოში თავი ქიანველასავით პატარა გველია. ხილური ამწე ზევით, რელ-სებზე ხმურით მოძრაობს, თვალწვდენ სამაქროში მის რკინის დიდი ბუტები (ქვა-ბები) გადააქვს და გადმოაქვს. ამწის შემ-გობით ადამიანი ზღაბრულ საქმევს ჩა-ლის.

ასე რომ არ იყოს, რას შესძლებდა ეს სუს-ტი ქალი, ვიხურში რომ ზის და ამწის ხორ-თუმით ნაღოტცივთ ატრიალებს უზარმაზარ ბუტებს.

მის შემდგომ მოვიდა ქარხანაში ალექ-სანდრა შირაიევა. ხელობა შეისწავლა და

ელენე გერაიში

ამწეობის სამაქრო

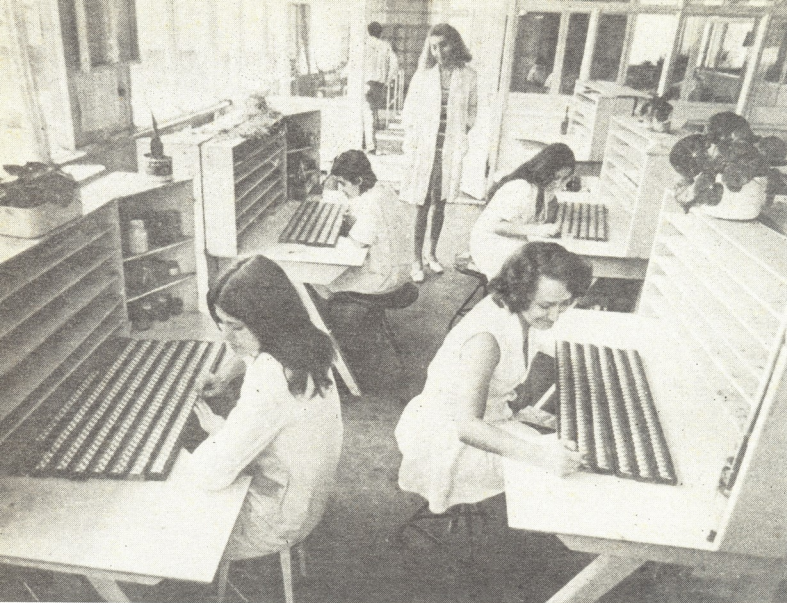
ხილური ამწის მემანქანე გახდა. საქმევს სამაქროში ლენისა და სპირტის ბუტებს აწეობენ. ელექტრომემოდულუმების შრო-მისნაყოფიერების მიხედვით ხდება შირაიე-ვას მატერიალური ანაზღურება, მაგარამ სამაქროს წარმატება ალექსანდრას მოქნილ მუშაობაზეც არის დამოკიდებული.

— ჩვენი სამუშაოს დაფუძვლა ძნელი არ არის, ელექტროტექნიკის ცოდნა საჭირო, — გვიხსნის შირაიევა, — მოვარევა ყურად-ღებვით იყო. ხუთტონიანი ელექტროხილური ამწე შეუდრებულად რომ მართო, ნიდაც წესრიგში უნდა კომნდეს იგი.

— შეილება გუაოთ?
— დიახ, ორი ქალშვილი — ტატინა და ირინა.

ქალი — დედა, ქალი — მატერიალური დოვლათის შემქმნელი, საზოგადოების აქ-ტიური წევრი — აი, დღევანდლობის ნი-შანდობლივი ხასიათი.

შესვენება დაიწყო და სამუშაო ადგილე-

უფრო მოხმარებას ხაზობს საქართველოს სასაბჭოო-საბაზო მანქანების მარკეტინგის განყოფილება.

ბი დაკარგივდა. ბედად ნელი ჭიჭის წაფანული — ფართო მოხმარების სააპქროს სუვენიერების უბნის მუშას. ნელი სააპქროს კომპიუტერული ბიურის წევრია, საწარმოო დავალებებს გადაჭრებებით ასრულებს.

— ზოია კოსმოდემინასია ჩვენი უბნის საბატიო წევრია, — ამბობს ნელი.

ფაქსიტერ გერმანიაზე გამაჩვენების 30 წლისათვის შესახებდრად საფუძველი ჩაეყარა ახალგაზრდულ მოძრაობას — „შენს წილ და იმ ქაბუცისათვის“, შოთომოდლობამ გმირთა სახელის უკვადვეყოფას არ აყარა ძეგლები და მემორიალური დაფები, ისინი ვაკოცლა და გვერდით, თანამოსაქმეებად დაიყენა. გმირები მოწინავე ბრიგადების საბატიო წევრები არიან, მათ წილადაც იქმნენ პროდუქცია ასეა აქაც: „შენს წილ და იმ ქალიშვილისათვის“ — ამ დღეობით საქმიანობს ფართო მოხმარების სააპქროს ახალგაზრდობა და მისი ყველაზე მოწინავე — სუვენიერების უბანი.

ამ უბანს სხეავკარად ქალთა უბანს უწოდებენ, ორმოცდაათი ქალიშვილი მუშობს აქ ოსტატ გულნარა დარახვეციძის ხელმძღვანელობით. უბანმა 137,9 პროცენტით შესარულა 4 თვის დავალება. ნელი ჭიჭის მსგავს მრავალ მოწინავეთა გვერდით, წარმატებებს ზოია კოსმოდემინასიაიც „დაწევა“.

ბათუმის მინქანთომენებულმა ქარხანამ 4 წლის დავალება 100,5 პროცენტით შესრულა.

ლ. ხუთწლის გადამწყვეტი წელი მიმდინარეობს. ძაღების მაქსიმალური დაძაბვა თუნდაც იქედან ჩანს, რომ საწარმოო ოთხ თვეში 103,2 პროცენტით ვაინადა საერთო პროდუქციის გამოშვების ვეგვა და ხუთწლიანი გვეგის 14 დღით აღერ 101,4 პროცენტით შესრულება ივალდებულა.

საუვეგესს ხარისხის პროდუქციისათვის იბრქვის 1400-კაციანი კოლექტივი. ქარხანას ურთიერთობა აქვს თბილისის, ოდესის, მოსკოვისა და სხვა ქალაქების შესაბამის საკონსტრუქტორთა ბიუროებთან და კვლევითი ინსტიტუტებთან, წარმოებაში დროულად ნერავებს ტექნიკის ყოველ საიხებს. ქარხანამ უმოკლეს დროში რამდენიმე ახალი მარკის მანქანა მიაწოდა ჩაის მერველობას. ასევე სწრაფად გამოღუშა უწყვეტი მოქმედების 29 ხახი, ჩაის ფაბრიკების რეკონსტრუქციის თაობაზე საქართველოს კომპარტის ცენტრალური კომიტეტის დადგინებლების შესაბამისად.

მხარაძის რაიონში გაფართოვდა ბაზვის, ბილიეთის, ლიხაურისა და ნასაკირალის ჩაის ფაბრიკები. ახალა აშენდა — შრომასა და შემოქმედში. მანქანთომენებულმა ქარხანამ ამ ფაბრიკებს დროულად მიაწოდა და დაუმინტეა მანქანა-მოწყობილობანი.

დღი სიახლები შეიტანეს ბათუმულმა მინქანთომენებულმა საკონსტრუქტორ მრეწველობაშიც, ათთვისეს ტომატის საწური უახ-

ლესი მანქანა, შექმნეს სასტერილიზაციო მანქანისათვის პროგრამული მართვის მოწყობილობა, რომელიც პასუხობს საერთაშორისო სტანდარტების მოთხოვნებს, რის გამოც წარადგენილი იქნება ხარისხის ნიშანზე. რაც შეეხება ბოსტნეულის სახებ მანქანას, მას უვეე მინიჭებული აქვს ხარისხის ნიშანი. წარმოდების გაძლიერებისა და ხარისხიანი პროდუქციის გამოშვების მანქანთომენებულმა ქარხანამ საკუთარი მოქმედებელი ტექნიკის განახლებითაც მიადწია, ძველი მოწყობილობები იცვლება პროგრამული მართვის სახარატო ჩარჩებთ, სახარატო მარკის ნახევარზე მეტი უახლოეს დროში ამ ჩარჩებთ შეიკვლება. მომზადდნენ პროგრამის შემდგენლები და ელექტროტექნიკის სპეციალისტები.

უახლოეს მეთოდები ინერგება სამსხმელო სააპქროშიც, ბირჩაფას, ალუმინის, ფოლადის დნობა ხდება ელექტრო-ინდუქციური ლუმელოთ, მონტაჟდება ელექტროვან-მუხტების მეთოდით სხმულის გაწმენდის უნიკალური მოწყობილობა.

ნამზადთა უნიფიციერისათვის შენდება ნამზადობთა უბანი. ასევე მალე ჩადგება მწყობრში უახლოესი ტექნიკით აღჭურვილი სადისპეტჩერი ცენტრი.

1975 — ქალის საერთაშორისო წელს ამ თვალსაჩინო საწარმის 400 მუშა ქალი გმირული შრომით ხელდება.

ინდიელ ქალთა გაღწევისათვის

პარუნა ასპუ პლი.

ინდიეთის ქალთა პროვინული ფედერაციის პრეზიდენტი, „ხალხთა შორის მშვიდობის განმტკიცებისათვის“ საერთაშორისო ლენინური პრემიის ლაურეატი.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გადამკვეთებმა 1975 წლის ქალის საერთაშორისო წელიწადად გამოცხადების შესახებ იმის მოწოდებას, რომ ქალთა თანასწორობისათვის პრიორიტეტი მსოფლიოს მრავალი ქვეყნისათვის ძალზე აქტუალურია, გამოაცხადეს მხოლოდ სოციალისტური სახელმწიფოები წარმოადგენენ, სადაც ქალის განსაკუთრებული პრივილეგიები და მამაკაცებთან თანასწორი უფლებები აქვთ მიანიჭებული.

გასულ წელს ინდიეთმა რესპუბლიკად გამოცხადების ოცდახუთი წლისთავი იხილა. და ახლა, ვფიქრობ, უკვე შეიძლება ლაპარაკი იმ წარმატებებზე, რომლებსაც ჩვენი ქვეყნი ქალებმა მიადრწეს თავიანთი უფლებებისათვის ბრძოლაში.

მაგრამ ჭერ მითრე ექსპურსი მოვხებინოთ წარსულში.

უცლასათვის ცნობილია, რომ ბრიტანეთის ბატონობის ხანაში ხალხთა მასების განთავისუფლებისათვის პრაქტიკულად არაფერი გაკეთებულა. ინდიელი ხალხი, განსაკუთრებით კი ქალები, საოცარ სიღატაკსა და უმცირესობაში იმყოფებოდნენ, საუკუნოებრივი ცრურწმენებით იტანებოდნენ.

ინდიელი ქალის თვითშეგნების გაღვივებაში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება 1980 წელს, როცა ბრიტანეთის ხელისუფლებასამდე მასობრივი დაუმორჩილებლობის კამპანია დაიწყო, ისტორიაში „მარხლის დამპყრობის“ სახელწოდებით ცნობილი. ეროვნული განმათავისუფლებელი მოძრაობის გამოჩენილი მოღვაწე სარაჯინი ნაილ და ასობით სხვა ქალი შეუერთდა მასბადა განდის, ამ დამპყრობის წინააღმდეგობის ბრიტანეთის უღლისაში პროტესტში სოლიდარობის გრძნობა გაუღვივა ინდიელი ქალები. როცა მასობრივი რეპრესიები დაიწყო, ასობით ქალი, მათ შორის ინდიეთის ეროვნულ გმირთა ცოლები და დედები, მოხუცები და ახალგაზრდები, განათლებული და მთლიად უწიგნურნი საუბრობდნენ ჩაყარეს. მათ ხელეკეტებო

სკემდნენ, ბევრი დახვრიტეს კიდეც.

ციხეებში უოფნას ქალები თავისი პოლიტიკური თვალთახედვის გაფართოებისათვის იუენებდნენ, იქ ისინი აკრძალულ ლიტერატურას ეწავლებოდნენ.

ინდიეთის გამოჩენილ საზოგადო მოღვაწეებს მუდამ მიანიჭდა ქალების ბრძოლა თავიანთი უფლებებისათვის — სახალხო-განმათავისუფლებელი ბრძოლის მნიშვნელოვან ნაწილად. გამოსვლებში, რომლებიც ინდიეთში ასეთი ლოზუნგით იმართებოდა — „ინდიელი ქალი, წაეთრია ინდიეთი-დან!“ — მრავალდ მოწაწილებოდნენ ქალები.

დაუმოუციდებლობის მიღებისა და ინდიეთის რესპუბლიკად გამოცხადების შემდეგ ჩვენში მიღებულ იქნა კონსტიტუცია, რომელიც ითვალისწინებს უცვლად მოქალაქის თანასწორობისათვის, მიუხედავად მათი სქესისა და რწმენისა, ახლა ინდიეთში, ალბათ, არ არსებობს პროფესია, ქალისათვის მიუწვდომელი რომ იყოს და არ არის საქმე, ინდიელ ქალს მასში რომ თავისი წვლილი არ შეჰქონდეს. ვანა ამაზე არ მტკუვენელი არ ფაქტი, რომ ჩვენი ქვეყნის პრემიერ-მინისტრი ქალია?

ახლა ჩვენში იშვიათობა აღარაა უმაღლეს განათლებამიღებული შალი. ოციათსზე მტრებს თანამემამულე ქალს ექიმის დიპლომაში აქვს. მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ინდიელი ქალი სახალხო განათლებაში, ინდიეთში 28.450 ქალი უნივერსიტეტში მასწავლებლობს, 84.200 პედაგოგს სოციალური განათლება აქვს მიღებული. მრავალი ქალია არტული დიდი ქალაქების მერად, ბევრი ადგილობრივი მრეწველობის ორგანიზების ხელმძღვანელობს, ქალები არიან თურნალისტები და რედაქტორები, არქიტექტორები და ინჟინრები, ზმირად ნახავთ მათ მოსამართლის სავარძელში და ადვოკატის როლში.

დაბა, ემანსიპაციისათვის ბრძოლაში ჩვენს ქალებმა დიდ წარმატებებს მიადრწეს. მაგრამ არ შეიძლება თვადი მოვუხუჭოთ იმ

შ ა მ ი

ფაქტს, რომ ფეოდალური ცრუმორწმუნეობის კაობიდან თავის დაღწევა მათ მთლიანად ვერც ვერ მოახერხეს.

კანონით ქალებსა და მამაკაცებს ხარტენ-ხო უფლება თანაწილი აქვთ. მაგრამ სახალხო პალატის 524 წევრს შორის მხოლოდ 18 ქალია, ხოლო შტატების საბჭოში 241 დეპუტატიდან მხოლოდ 15-ია ქალი. თითქმის ასეთივე თანაფარდობაა შტატების საკანონმდებლო ასამბლეებში.

მაშინ, როცა ორი მილიონი რვაჯანი ათას მამაკაცს უწევდა რეპროდუქცია, უწევდა რეპროდუქცია ქალი, უწევდა რეპროდუქცია მამაკაცი და ამით განაცხადებდა მხოლოდ ას ორმოცდაათი ათასმა იმყოფებ.

მშვიდობის კიდევ უფრო ნათელი გახდება, თუ შევხედვით მშვიდობის, რომ სულ ინფორმაცია წერა-კითხვა ქალთა 18,72 პროცენტს იცის, თუმცა მამაკაცებს წერა-კითხვის ინფორმაცია მხოლოდ 89,45 პროცენტია. მომავლელ ქვეყნებში 25 პროცენტს აქვს განათლება, გოგონებს სკოლის გაყვლით ხშირად ანებებენ თავს (თუკი საერთოდ დაიან სკოლაში), ვიდრე ბიჭებს. არც თუ ისე მცირე როლს თამაშობს ამ საქმეში ცერემონიური ფაქტორი. მაგრამ, როცა ღრმად ჩაუვარდებიან, ნათელი გახდება, რომ უწინდრობის მთავარი მიზეზი გახლავთ ფესვგამდარი ფეოდალური ცრუმორწმუნეობა და საუბრების გენერალური ლი შეხედულება ქალზე, როგორც მხოლოდ და მხოლოდ ოჯახური კერის დამცველად.

მომავლელ ქალთა უმრავლესობა ან სოფლის მეურნეობაშია დასაქმებული, ან ქალაქშია ისეთ მძიმე სამუშაოზე, რომელიც კვლავიფიკაციას არ მოითხოვს. სწორედ ამ წარმოებს განსაკუთრებით ინტენსიურად ქალის შრომის ექსპლუატაცია, სწორედ ამ არ არსებობს ისეთი მსყიდვენი, როგორც უკვე თანაბარი შრომის თანაბრად ანაზღაურება.

ამ დარღვევისწინავე წელს, ინდოეთის ქალთა მოძრაობის წინაშე დგას ამოცანა: სიანამდებლო განხორციელების უფლებების, რომლებიც ჩვენს ქალთაუფლებებსა და შეიღწევილებს მოუფრთხილ ბრატანების იმპერიალიზმთან გაფორმებულ ბრძოლებში და რომელიც კონსტიტუციით არის გარანტირებული.

ჩვენთვის აუცილებელია ქალაქის ქურღმელებში და სოფლად მცხოვრებ ქალთა პოლიტიკური შეგნების ამაღლება. ჩვენ ნიდაც უნდა ვუხსნიდეთ, რომ, რა უფლებები გააჩნიათ კანონის ძალით. უნდა შევადვილოთ იმას, რომ განათლება ყველა ქალისათვის ხელისშეწყობით იყოს, რომ ქალს შეუძლებდეს საოჯახო შრომა, გაფართოვდეს ნაშრომთა ბაგა-ბაღების ქსელი. მხოლოდ მაშინ ვაგრძელებთ სოციალური მამარტალიანობა ყველა ქალზე. მხოლოდ მაშინ შეიძლება ისინი დასრულდეს საზოგადოებრივ წარმოებაში, უფრო აქტიური მონაწილეობას მიიღებენ ახალი საზოგადოების შენებაში.

„უკიდურდ ბაში ქუმშარიატად საყოველთაო-სახალხო მშენებლობა გახდა. კვლავ დასტურდება საბჭოთა ადამიანების კარგი ტრადიცია — თურქებთან-ციმბირის რეინიგზისა და მაგნიტის, დნებანის ლიბრალიტეტროსადფურისა და ამურის კონსო-მონტის ტრადიცია — ერთად აკეთონ დიდი საქმე.“

გაუკუყავს რა გავა ამ მხარის უმდიდრესი რესურსებისაკენ, მისი გვიანტური ბუნებრივი საგანძურისაკენ, ჩვენ ვიწვევთ მთელ მანს უზინს სამეურნეო ათვისებას. გავწლები, და ციმბირის ჩრდილო აღმოსავლეთის, აგრეთვე შორეული აღმოსავლეთის ჩრდილოეთ რაიონებში შეიქმნას ახალი დიდი კულტურული და სამრეწველო ცენტრები“.

ახალი დიდი მშენებლობა მისცა ბაიკალ-ამურის მაგისტრალის მშენებლობის სკეპტონი ადამიანთა კომიტეტის გენერალურმა მდივანმა ლ. ი. ბრენვემამ მოსკოვის ბაუ-მანის საარჩევნო ოლქის ამომრჩეველთა წინასაარჩევნო კრებაზე.

ზამისკენა მზიარული დღეს ყველა საბჭოთა ადამიანის გულმსურთ, მას მთელი საბჭოთა ხალხი აწვებს. ასე თუ მშინცა, როცა შენდებოდ მაგნიტა, დნებანის, ამურის კონსომონტის, თურქებთან-ციმბირის რეინიგზა, ბრატცია.

ბაიკალ-ამურის რეინიგზის მაგისტრალის მშენებლობა ჩვენი პარტიის 24-ე ყრილობის ისტორიულ გადაწყვეტილებითა განხორციელების დადასტურებაა. ეს ახალი ტრასა, დაგეგმიული სამე ათას კილომეტრად, დაეპროექტა ციმბირისა და შორეული აღმოსავლეთის ნაგებდათვისებულ რაიონების საქარშობი ძალთა განვითარებას, ხალხის სამსახურში ჩაყენებას განსაკუთრებული წარსიხეულის აურაცხელ სიმაღლებით, ახალი ტვის მასივებს, შექმნის ყველა პირობას ამ რაიონებში სოფლის მეურნეობის განვითარებისათვის.

ეს უდიდესი რეინიგზის დასპირდება 8.200 ხილომეტრი ნაგებობა, მათ შორის 142 დიდი ხილი და 5 ნივრები. ამ სამუშაოს დიდი ნაწილი წელს უნდა შესრულდეს. ვიდაზე ადრე დაიწყება მატარებლის მოძრაობა ბამტრინანსა და კუბა-ტაიურას შორის. წელსვე ჩაიგდება მუშობრივ რეინიგზის ხილი-ტი მდინარე ამურზე, ლენინზე, ტაიურაზე.“

ზამს ჩვენი დიდი ქვეყნის ყველა რესპუბლიკა აწვებს. იქ არიან მრავალი დამწებ-ბულები, სამეცნიერო-კვლევითი და სამაროქტო ორგანიზაციების წარმომადგენლე-

ბი. პარტიის მოწოდების ქალხად ისინი საროქტებენ და აგებენ ქალაქებს, სოფლებს, სხვადასხვა ობიექტებს.

ყველა კუთხის წარმომადგენლებს თავიანთი სამუშაოს ტერიტორიები აქვთ. მოსკოვლებს წლად ხვდები ტრინდში 140 ათასი კვადრატული მეტრი საცხოვრებელი ფართობის, კულტურულ-საყოფაცხოვრებელი ორგანიზაციის დაწარმოების ობიექტების აგება. ყაზახების დასა წარმომადგენლები აწვებენ სოფლის სადგურ ჩარსიანს, ბაშკირეთისა და კუბანზევის ოლქის მშრომლები მუშაობენ სახლების მშენებლობაზე ზესისში, სულ სამეო ორგანიზაციები ბამს მშენებლობისათვის გამოყოფილი ხას-სრებისა და მატერიალურ-ტექნიკური რესურსების გამოყენებით აგებენ საცხოვრებელ სახლებს, კულტურისა და საყოფაცხოვრებელი მომსახურების ობიექტებს 45 ქალაქსა და სოფლებს. დიდი უპრობლემა მიქცევა მათ აქტივქტურულ ფორმას და კეთილმწყურსაბ.

მშენებლობა რაზმები უკვე შეუდგენენ საქმეს, ბამზე იმყოფებიან საქართველოს წარმომადგენლებიც. ისინი ნია-გარუსსკა-იაში, როგორც უწოდებს ამ გავლელ ტვიანთ თავიანთ სამუშაო ადგილს, ააშენებენ რეინიგზის სადგურს. 80 წარგავნილი საქართველოდან აპრობის თვიდან იქ იმყოფება და ავიტისსაიების მზად დაახვედრებენ მშენებლობა მატარეაგუსს — 100 კაცს — დრეხები მატარი საცხოვრებელს, კულტურისა-სადაილოოს, მმართველობის შენობას, აბანოს.

ეს მხოლოდ დასაწყისია, წლის ბოლოსათვის „საქამშენს“, რომელიც ნია-გარუსისკაიაში იმყოფება და რომლის უფროსი არის ინენერია ანზორ დვალისხილი, ოთხი სამშენებლო უბანი უნდა ექნეს, რომლებშიც რამდენიმე ასეული კაცი გაერთიანდება.

დაიბ, ბამს აწვებენ ქართველებიც, ეს ნაწილად საამაჟამო იქ არიან თბილისი, ოთხელადი, ვაგრედო, დუშუბი, ბორკომლი მშენებლები. ბევრი მათგანი სამ და მეტ პროფესიასაც ფლობს — ზეინკალიცა, კალატოვი, მღვსიანცა, ხარატცა... ბამზე ოჯახითავე მიდიან.

საქართველის შვილთა შრომითა და მცდელობით შორეულ ტიანგაში საფუძველი უყრება რეინიგზის მომავალ სადგურს — „ნია გარუსისკაიას“, სადაც აშენებდნენ ორი დამაშე ქარა — რუსთაველისა და თბილისის ქუჩები.“

უხვედსა

მოთხრობა

მასწავლებელი ნინო მზეიძე, რომელსაც კოლეგები დედა ნინოს ეძახდნენ, თავის ცეროდნა შვილიშვილთან ერთად კომუნარების ბაღში გამოსულიყო, განმარტოებული სკამი მოენახა და მზისგულზე მჭადარი ჯემბრას ქსოვდა.

— შორს არ წახვიდე, ლია, — დაუძახა ნინომ შვილიშვილს და ამ სახელს წარმოთქმავზე გული კიდევ ერთხელ მტკიანა — რძალმა დედამთილის სახელი ბავშვს არ დაარქვა — „გაციეთლიაო“.

უკი, მართლაც სწავლიდა ამ უმელობელ გზაზე, — გაიფიქრა ნინომ და დაფიქრული აფურთხ დატკინილ ხეივანს გახედა, რომელიც იქვე, თელასის ჩიხრთან თავდებოდა. — დროა დავისივნიო. ავი ვისკენებ კიდევ“.

ბაღი ბავშვებით იყო სავსე. ზოგი ცოხის ცხენს დააქენებდა, ზოგი სამთვლიან ველისაბედს დააგრაობდა, ზოგიც ცილიობდა ბურთით ეთამაშა, მაგრამ ფეხს ბურთის ნაცვლად ხან ბუჩქს ახეიდრებდა და ხანაც თავისავე ფეხს. ბავშვები იცინოდნენ, ჭირვეულობდნენ, დედებსა და ბებიებს მოუხმობდნენ. უფროსებიც რაღაც უცნაურ აზარტში შესულიყვნენ, ყველას უნდოდა მისი ბავშვი დიდროვლად ეცნოთ, უფლოსწულით მოეციოდნენ და ამიტომ უმზღმუკრული უუუუბდნენ სხვების ავირანსა თუ ცელქობას.

ნინო ღიბდნის არ მჭდარა საყაზე მოსვენებული. ლიამ დაინახა, რომ ბავშვები კარუსელს მიეხვიდნენ და ბებიაც იქით წაიყვანა.

კარუსელს სამი ნაგი ვეილა ერთი ცხენი და ორი ბატი. ყველას ცხენზე უნდოდა შეჯდომა. ატყდა კინკლაობა შრობლებშიც.

— აეკრ ბატონო, ნავი, იმაში ჩასივი თქვენი ბავშვი.

— ნახვივარი საათი ამიტომ ველოდ, რომ ბავშვს გული დავეწყვიტო“.

— ბატზე რატომ უნდა დაქვინო?
— ბავშვებმა ხომ უნდა ისაზამონინ?
— შრობლებმა კი ლანდონს ერთამანეთი, არა?

კარუსელის მექანიკოსი, წვეგრეაუპარსავი, დიდმუცელა კაცი, რომელიც ბილითებისა ყოფდა და კანტროლიორიც იყო, ხან ერთ დედამათან გარბოდა და ხან მეორე ბებიასთან. ეტყობა, ეს რომიტრიალი მრავალჯერ გამოეცადა, ილიკეში ამიირილი ბავშვები გადაყავდა ნაიდან ცხენზე, ბატიდან ნაშში, ცხენიდან ბატზე და ყველაფერს ისე სწრაფად აეთებდა და კარუსელსაც ისე სწრაფად ჩართავდა ხოლმე, რომ ვერც ერთი იქ მყოფი ვერ გეტყვოდათ, მისი შვილი თუ შვილიშვილი ნაშში იქნა, ბატზე თუ ცხენზე. როცა კარუსელი გაჩერდებოდა, ამას უცხვე აზარაინი არ აქცევდა უტრადლე-

ბას, ბავშვებიც და მათი პატრონებიც დაწვენარებული, დამშვიდებული ლიმილი იშლებოდნენ.

ლიკაც იქდა კარუსელზე, იცინა და იცისცინა. ნაინის გამყიდველს თავისი გამოჩინის წუთი ყველა ნინომის ცოდნით ჰქონდა გათავალისწინებული, კარუსელი რომ გაჩერდა და აღტყინებული და მოწყურებული ბავშვები თვალბნ აქეთ-იქით აცუცებდნენ, ნაინის გამყიდველმა სწორედ მამინ შემოავორა თავისი ურკაცა.

ნაინის დანახავზე ბავშვებმა ვინასი ატყეს. პატრონებმა არ დააკულს შეკვივლება და გაჩაგრება.

— დათხე, გუშინ ყელი არ გტყიოდა?
— ჩემი ვაკო, ნახე როგორი წითელი ხარ!..
— არა, შვილო, არ შეიძლება!
— ბუა, ბუა... ხინი, ხინი... — ორ თთის მაკრატლეოთი კეცკავდა

სახედაიებელი ჭალი და თან ყელზე იღებდა.

— ლმერთო, მომალაო!
— საიდან გამოტყვრა ეს უბედურთო?
— რა ენაღვლება, თვითონ ჩიბეს ისეკლებს.

ნაინის გამყიდველი პედაგოგი არ იყო, მაგრამ ბავშვის ბუნებას კარგად იცნობდა. მან ჩინებულად იცოდა: რამდენიმე წუთიც და ბავშვები აზობებდნენ შრობლებს. აი ერთმა სლუტუნე დაიწყო, მეორეს ხეცლა აუტყდა, მესამე ფეხებგაფარხული მიწაზე დაწდა და აღრიალდა. ამის დანახავზე ერთ ბებიას ცრემლი მოგრაია, მეორე დედისც მოგებრდა გაჯავრება და... ნაინის გამყიდველთან ნელ-ნელა გამოაზოა რიგი.

ჩამოგარდინდა სინოშეს მხოლოდ პირის წყლაპუნი არღვევდა, რასაც იქამდე უსმენდა ზურღამომარეკებული ნაინის გამყიდველი, სანამ არ დარწმუნდნ, რომ მესამე აღარ იყილიდნენ. ხურდა ხალათის ჯიბეში ჩაიხრჩიალა, გაზუთული ხელებით ურკაც გაავორა და გამაყრუებელი ხმით გასძახა ხეივანი:

“მართონინ!”

ლიამ ნაინის ჰამა რომ დაამთავრა, ბებიას ხელი ჩაავლო და მთელი ბაღი შემოავარა. უცებ შეჩერდა და უტრადლებით შეხედა თავის ტოლ ბავშვებს, სასწრაფო რომ აღიოდნენ და ჩამოიღოდნენ.
— მეც მინდა! — თქვა ლიამ.
— ყოველდღე ხომ არ ავფონი, — უთხრა ნინომ.
— მინდაა, — უშეცხლუებდა ლიკა.
შეშრავმა იცინა ბებლა და შვილიშვილი, რადგან ლიკა წინადღეს ასწონდა. ახლა მწინავე ძველი ნაცნობივით გაიღრემა, ბავშვმა ცნო-

ბისოფავაროდ შეხვდა ყვითელარწამიანმოგლებულ ორმისკივთ პარს.

— ლოკა, გეშინ ხომ ავიწინე, — გაუმეორა ნინომ და მწონავს თვალბით შეგხეწა, მომეხმარო.

წითლი, დაბალი და ბეჭდვითი მწონავი, ქიშთური ფანქრის წიურის სასწორის ძვიღუფე ვაყენებდა.

— აფხსენი, ძია, ლოკას, ყველდღე თუ ავიწინებ — მუცელა ასტკივებდა, — თქვა ნინომ.

— არა ტია მუცელი, — სტუფუნებდა ლოკა.
— ბების რატომ აჯერებ? — შეუწყრა ბოლოს მწონავი ლოკას, მყოლა ორვე ხელი და ბავშვი სასწორზე დააყენა. მერე ეკლავა სისწრაფით საჩვივებელი თითით ახსნა სასწორის ენა და ბოლოც უხმებურღო გააცურა.

— ორსი გრამი მოუმეტებია, ქალბატონო, — გამოაცხადა სახუნიდა.

ნინო შეტბა.

— ერთ დღეში ორსი გრამი?
— ასეა ბავშვები, ქალბატონო, — ლობობის მარცვლებით პეწაწინებულ თვალებში მოუფიქრნად დარბოდნენ ქუთუთოებქვეშ, — ბავშვის საყვალუკი კი სჭამსო, ხომ გაგიგიათ!

— ლოკა უქმეოდ ბავშვსა, — ციად თქვა ნინომ.

— ვეღა მომზღეს ასე ჰგონია, ვეღა უღდა და ამ ფეჭობბ, მაგარი გაიხტდვ და ბავშვმა წინაში მოიბბბა, — ისე სახეგაბადრლო ჭაქანებდა მწონავი, თითქოს ათი კბაკიე კი არა, ათსი მინეთი უნდა მიეღო.

ნინომ თუთუთებრი კაბიე მისკა და რატომღაც კმაყოფილი დაშორდა მწონავს. ვერ მიხვდა, რა იყო მისი კმაყოფილების მიზეზი. — გუბნივ ხომ ასე მოთხრა მწონავს; ვეღა უღდა, ვეღა უკმოხლო... — ბავ, ვერ კბივ არ დავებრებულვარ, რომ პირდაპირ, თოფივით „ბებებ“ მომბბბალონ...

ნინო დაფიქრებული მიიღოდა ხეივანში, ლოკას თვალა აღარაფროც ადარ ვაგრბოდა და მოირბინა მის სიღვედა ბეჭად. ისინი ეკლავ იმ განმარტბულ სკამთან მივიდნენ და დასდნენ. ნინომ შენიშნა სკამის კიღებე ვიღაც მოხუცი კაცი იქდა და გახტოს კოთხულბდა.

ლოკამ დიდხანს ვერ გასლო სკამზე, ბებბას პატარა ნიხბი და ევლორ გამობრბოდა და სიღბში დაიწყო თამბი. ნინომ ზადღრიოდან ბაწარი და საკსიეო ჩხირბები ამოლო, ვეგმბრის ქსიეა ვანჯარბო. კარგახანს ქსიეა ზუმად და სწრაფად. მავა ეტბინა. დაღლილი ხეღელა შევბით ვამოლა კალბზე და სკამის კიღებე მჭარა კაცს გახეღა. ამ დროს უტწონბმაც შეიხბედა და მათი თვალბით ერთ წამს შეხედნენ ერთმანეთს.

ნინომ მბინვე დაზარა თვალბით, მზერა მოარბდა და ისევ საკსიეს დასწავდა. მაგარბ ჩხირბის თვალა ევლორ ამოლო, მკლავებში რბლაც უტწნური თრბოლოვა შეეპარა.

— ის არბს, კოტეკა... — ფიქრბდა ნინო და გრწნობდა, რბოვრი კიღებლბდა მთელ სახებე სწიოთღ.

ხელი მს ოღნავ გრბილი ჰქონდა, მაგარბ ფრთხილი და ფიქრი. ვერ თითბით ზემად, მორცხვად მიუფერა მკლავზე, მერე გათამბმდა და კარგახანს გააჩერა ხელსიეული. სობით ბატღლობდა, თითბიდან თითქოს გულისძვარეკა ესმოდა, რბოვრე ზუმად იქდა და ერთბიერბრეს კი უფერბებდა.

კოტე მორე დღეს მიემგზავრბოდა ხარბკოვის უწინგბრბიტბრში სასწავლებლად. მერე ნინაც წვილოდა, რბოკა კოტეს წწრბლს მიოღებდა. ისინი ბულ ორბ-სამი ვივრით შირკდბოდნენ ერთმანეთს, მაგარბ რბლაც უტწნური უწინგბრბობბს აყოლოდნენ, ყველღ სიტყვას კრბმლს აბინებდნენ და ყველღი შეხვდვ უტწნასწილო ვერბობ.

— საბორო საცხოვრებელბით ყოფნა შეიძლებ ვაგებრბებ, ნინო, — უთხრა კოტემ. — ცალკე ოთხბს მოვიკოთხებ. ვიშვიე თუ არა, შეგატკობინებ.

— იქამდ თუ არ დავაიწყებლი..

— ნინო, — ზემად უთხრა კოტემ და რბოკა ქალმა შეხედვს თუ მიღვარა, სეკდა, სიყვარული და ერთგულბა დინანბს მბინწინებელბში, რომ სოტკეპბბასა მხეცხვბ, სახებე ორვე ხელი აიხარა და ატბრდა. კოტე მოგბინა. იმავე წამს გაჩერა მორბდბა. ნამტრბლბეი სახე დეფოცნა, ღმბბს მბრბებე მიფერა, იმღ საღაც უტწნებელი მორე დეფოცნა ძბრლო, დიდხანს, ძბრლო დიდხანს ყველაფერბში ჰკოცნებდა. ნინოს მებტი ფიცი გრბოვლებბსა არ სწირბდებოდა. ეს მწველი, უტწინავი კოცნა იყო მისი მომბავალი ბედნიერბის ყველაზე მტბიეც საბუთი. ნინო ხომ ჩვიდმებტი წლოს იყო...

— ღმბრბი ზემო, თრბოვდათი წვილი გაიღდა და ხმ შემღდა. — გათფერბა ნინომ და საკსიეს ბებბინა, იქმბდა რბოვრბე საყვალუკი დავებრბებინა ჩბტბით აფარბქალბებული ვეღი.

კოტე ხარბკოს წვიდა და ორო ვივრის მერე მართლბოც... ის წწრბი ნინოს დღებდ ცხელი შინივითბ აქვს გულში გატკობილი. ვიღაც უტწნობი, ხეღობურწრბლდ უტწინებდა:

— ნინო, თქვენ მე არ მივბნობ, მაგარბ სინდისი ნებბს არ მბრღევს არ გობბარბი სინბბოღე. კოტე, რბომღეც თქვენ ასეთი სიყვარულით ვამოვიცლებ, არ არბს ის პბრწინება, თვის რბოკა თქვენ მისთვის მოხლოდ ვასბრბობთ თბიწინა ხარბ, მებტი არაფერბ ხარბკოვბ იგი სასწავლებლად კი არ ჩამოვღდა, არამედ კოლ-შეკლის მოსწინებულბდ, შეგბივბთ ამბბი თქვენბ თვბლი დაწმუნდეთ თუ მოსტრბებბთ და წწრბილში აღნიშნული მისამბრბით ჩამბვბალო.

მებტი, ათეული წლებბს მერე ვაგოვ ნინომ, რომ ეს იყო კოტეს ერთი თვებრბინა ამბბავბს „ხუმბობბა“. მბინი კი ეს-იყო ეკლდა, ეს იყო მებტი, რბომღებდა ერთი სწიურბი შეტბრბით დაამბხებრა ვეღა ბზროლის კოტე, რბომლის ავებბსაც თბისი სიმბამწივბის მრბავლი თებრბად გათებნებლი ღამე შესწრბრა ნინომ.

რბოვრკი ჩვეულებრბე ხდებდა ცხოვრებბში, მოულოდნელბმა ამბბამს ნინო მისი აფბრბობა და ისე ვაღბარბა, რბომ კოტეს მომბღბობბს მბხელოც კი უფერბირბ, საღაც მბს დაწინწულად სტოვბდნენ. არც ის უფერბი მებწერა კოტესათვის წწრბილი და ყველაფერბი მბხეგან ვეღო, ან, ბოლოსდაბოლოს, წწრბილში მბითბთბული მბმბსართბი ხარბკოს ჩასულოყო. არაფერბს ვაგებნებბ არ სტრბდა ნინოს. მბოლო ერთი სიტყვბ ტბებრებდა მბს კონებბში: „შწრბისბებბა, მწრბისბებბა“ შეუბრბხებოფილი სიყვარული და ამბმხებრული უტწბებბისათვის.

— ღმბრბი ზემო, რბ სულელბა ჩვიდმებტი წლოს ვგოვ... — ამბოიყენვს ნინომ.

და მბნ ვბდასდვ ყველბდ მუცლბრი ნბივი ცხოვრებბში. პბრწევს-სავე უტწწვილს, ვინც იმ დღებში ქობბინური უთხრა, ცოლად დაეკვებ.

მალე ქმბრბი საცდობბობლო კატბსტროფბში დბიღებდა. მერე ნინომ ბავშვბეც ეკოლბ...

მოხუტბმა კაცმა გამბხებდა ნინოს, სათვალეს მიღბა ჩანდა მისი ნბნულბ, დღი, და წწრბილი თვბლობი.

რბმდნებმი ათეული წლის მებტი, რბოკა ნინომ ვაგოვ თბისი შეკდობბა, კინებდა ვაგებდა, ვაგებ ისიე, რომ კოტემ დამბბავრა ხარბკოვის უწინგბრბიტბრე და იქვე დაიწყო მუშობბა. ცოლი არ შწერბ თბეს, ისე დბებრდა. ახლა კი, მბნა ვბდეუცვალა და ბბბბბბში ვბდ-მბოსულოყო. მოხუცი, დაწებრებულბი კაცი მბმბობლოვრ მწწრბე თბი-ქმბი უფერბ მბნენ შეხებდებოდა სეკვლოდ.

ლოკა მიეკუცებულა სკამთან, სიღბში თბევიხბინად ამბოთხებრილი მოხუტბმა ბავშვის დანახვბ რბლაც წვიღებულბა და უტწბ წწრბლბგა ნინომ ისევ ვბხებდა და შწერბო, წწრბში მბობრბლი, კოხბე დბეჯენლი კაცი მბღბეს მიღებდა.

— ნებუე მეც ვბ დავებრბე? — დბეკობხბა ნინო თბეს და ახლბ მბხებდა, მწონებბმა წწრბდ ტუცილი რომ უთხრა.

— წვიღებ... წვიღებ... — კალბით მბობტრბებობდა ლოკა.

ნინო ნელა წამბობმბბა. ავტობო მოკბრწყულბი, წიოლბ გბტკეპნბლი ბბიცი ვბახუფბლის მუტეს ვბინბთებინა. ქმბრბ დბებრბ. კბრბებბეგბებრებულბ ქმბრბს ნბმბობბი, ყციოლი ფთოლბბის ბღეკბ მოსწწდა და გბხბე შწრბილით ვბმბბა.

მებტი ფთოლბბი ქმბრბს მბეჭებტა და რბოვრბ არ ცდილობდა ნინო დავბეჭებბინა მბათბის არ ვბესწრბო, ვერ შესწლო, ფთოლებბი სწრბა ფდ მბისრბალბდნენ გბტკეპნბლ გბხბე.

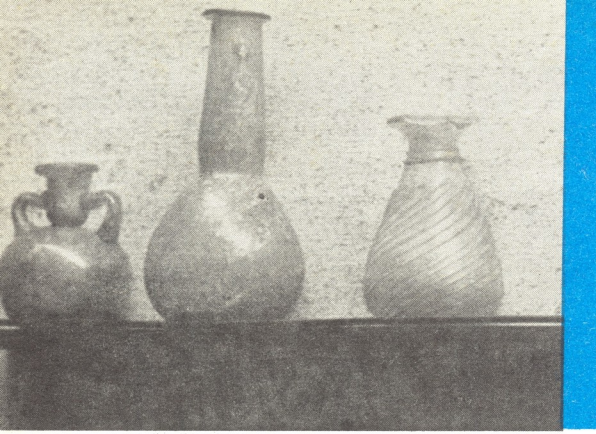
ფურნალ „საქართველოს ქალის“ რედაქციის მუშაკები გულითადად ულოცავენ თავის კოლეგას და მეგობარს, პოეტ ნაზი კილასონიას პრემიას, რომელიც მას მიანიჭა საქართველოს მწერალთა კავშირის პრეზიდიუმმა თანამედროვეობის თემაზე 1974 წელს შექმნილი პოეტური ნაწარმოებებისათვის და უსურვებს მას ახალ-ახალ შემოქმედებით გამარჯვებებს და პირად ბედნიერებას.

მუშათა კლასი

ნაზი კილასონია

მკერდზე მიბნევი წითელი გემმა,
როგორც უკვდავების უბაღლო ასლი:
აპა, პოეტებო! — ეღვარე თემა,
მიღეღვარე თემა: მუშათა კლასი.
აღვდექი თუ არა, მაშინვე მესროლეს,
მაგრამ ვერ დამიხშვეს ბაგე და ყური.
შიშველი ხელებით მივიღივარ ვერსალზე
და აღმფითებული გაგვივი: „პური!“
ტყვიების ზუსუნში ამომდის მოტივად —
შემტევი, მწგრეველი, და არა ფრთხილი —
ჩემი პოეტები:
ეჭენი პოტიე,
ალექსი პეშკოვი,
რუჟე დე ლილი.
მე მაქვს პერ ლაშეზი,
მაქვს ლენის საბადო,
რომელთაც აქამდე ჩამოდის სისხლი.
მაგრამ დასწრეტოლმაც გაშენე, დაგბადე
და ჩემი ავაზა ავაგეს რისხვით.

და ახალ ეპოქებს მივეცი რუბრიკად
კოჭრან ხელების ლამაზი არსი:
— ვივა რესპუბლიკა!
— ვივა რესპუბლიკა!
— ვივა რესპუბლიკა მუშათა კლასის!
... ხომ გასსოფს? ხომ მღერი სიმღერებს უძველეს
წელში გამართული ვარსკვლავთა დასით?
ყველაზე მართალი, ყველაზე სულგრძელი
ხომ გიყვარს, ხომ გიყვარს მუშათა კლასი?
ხომ ბრუნავს პლანეტა მისეულ ბოძალით
ყოველი დროებითი, ყოველი რასით,
ჰეი, პოეტებო! სიმღერას გიბრძანებთ
მისი აღმატება — მუშათა კლასი.
გასსოფეთ: მხოლოდ მას აღმოხდა მოტივად
შემტევი, მებრძოლი და არა ფრთხილი —
დიდი პოეტები:
ეჭენი პოტიე,
ალექსი პეშკოვი,
რუჟე დე ლილი!

ჩვენს მუზეუმებში

ქალთა მინა

მე მოვითხოობ მინაზე, მშვენიერ და ჩემ საგანზე, რომელიც უკვე ცდლობს აღაპარადეს თავის არსებობას და ღირსების შესახებ ძველ საქართველოში.

შევიხელოთ ს. განაშის სახელობის სახელმწიფო მუზეუმში.

ჩაბნელებულ დარბაზებში ციმციმებენ განათებული ვიტრინები. აქ აუცილებლად ფრთხილად და უხმაუროდ უნდა გაიარო, აი, ამ ვიტრინაში ბზინავს მინის მძივების ასხმა. ერთი შეხედვით უსაბო და გამჭვირავლე, რუხი ფერის მძივები, მაგრამ ამ ნივთს ოქროს და ძვირფას ლითონზე მეტი ფასი აქვს, რადგან იგი შორეული საუკუნეების უტყვეო მოწევა.

ვიტრინები შევსებულია საუკუნეე გამოვლულ მრავალ სახის მინის ნაწარმით. აქ არის სამკაულები, ნელსაქებლები და სხვა ჭურჭელი, სარკლის მინა, სახედავეები, „სასერმლეები“ (მიცალუბლების კელტან დაკომარებით ძველ საქართველოში არსებობდა პატარა, მოხდენილი ჭურჭელი. ამ ჭურჭელს „სასერმლეებს“ უწოდებდნენ. ოქმულების მიხედვით, კორასულები მათში ვითომდა აკრთებდნენ მიცალუბლის გლოვისას დაღვრილ ცრემლებს).

ჩაყავთის და ქართლის გათხრების შედეგები უფლებას გვაძლევს ვთქვათ, რომ საქართველო ერთი იმ ქვეყანათაგანია, სადაც მინისაგან დამზადებული ნივთები ადრეულ საუკუნეებში გამოჩნდა.

თავდაპირველად მინის ნივთებს სამკაულებად ხმარობდნენ (მძივები, საცილები) და როგორც ჩანს, ძვირადაც ფასობდა. მაგა-

ლითად, წალკის ერთ-ერთ ყორანში ტომის ბელადის სამარხში აღმოჩენილია ოქროს სასმისი (ძვ. წელთაღრიცხვის XVII ს.), რომელიც ხელოვნების უბადლო ნაწარმად არის მიჩნეული. სასმისი შემკულია ოქროსვე წვრილგრებოლოვანი სახეებით და მოცივლია ფერადი თვლებით — ნარინჯისფერი სარდიონით და ცისფერი მინის თვლებით.

მეორე ვიტრინაში საუცხოო ფერადი მძივებია: ყვითელი, ლურჯი დათვალული, აქვე ჩამოსხმული მინის ფოლა და ნელსაქებულის თავისებური მოყვანილობის მინის ჭურჭელი. ამათგან, ისტორიულ მცენიერებთა კანდიდატის ნინო უტკერლიძის დასტურით, ბევრი რამ სხვა ქვეყნიებიდან ყოფილა შემოტანილი, რაც ჩვენი ერის კულტურის სასარგებლოდ შეტყველებს. იმ დროის საქართველოს (ძვ. წ. IV-I ს.) სხვა დაწინაურებულ ქვეყნებთან მჭიდროდ დაკავშირებული ურთიერთობა ჰქონია, მაგრამ ის იმას როდი ნიშნავს, რომ საქართველოს თავისი მინის ნაწარმი არ ჰქონდა. ამის დამადასტურებელია ძვ. წ. III-I საუკუნეების ლურჯი მინის მრავალწახნავი სამეჭდავეები, რომლებიც კომპენეტრურ მკვლევართა მიერ ადგილობრივ ნაწარმადაა მიჩნეული. მასზე ნადირობს და სამაობი სცენებია გამოხატული. ეს სამეჭდავეები, გარდა იმისა, რომ დიდი ხელოვნების ნიმუშებია, შესაძლებელია მინისაგანა ჩამოსხმული. მინა კობალდის ერთი შელდებით.

მინის ჭურჭელი I საუკუნეიდან ჩნდება. ნაწარმს ეტყობა ოსტატის დიდი ფანტაზი-

ის უნარი. ამ დროს იქნა გამოგონილი მინისასამებრი მილა. ჩასამებრი მილის შემქმნელი ბევრი მეცნიერი ეკიბეტს მიაწერს, ზოგი კი ამტკიცებს, იგი ყველგან ერთდროულად იქნა გამოგონილი. ამან დიდი გარდატეხა მოახდინა მინის წარმოებაში და უფრო ხელსაყრელი გახდა იგი, ახალი ეპოქა შემქმნა მინის ინდუსტრიაში. მასში მინის ნივთების წარმოების მხრივ საქართველო არ ჩამოუვარდებოდა სხვა ქლიერ ქვეყნებს.

ძველი და ახალი წელთაღრიცხვის მიჯნაზე საქართველოში ჩნდება მინის, ძირითადად ნელსაქებლების ჭურჭელი.

მინის ნივთების (მძივები, საბეჭდები, საცილები) წარმოება, მოყოლებული I საუკუნიდან, ერთ-ერთი წამყვანი ზღედა, რასაც ადასტურებს მცხეთის, ურბნისისა და სხვა გათხრების შედეგები. იმ დროინდელი მინის ნაწარმი არ არის ნაშოი, მაგრამ ურბნისის წარმოებული გათხრების დრის აღმოჩენილია გვიანატკერი ხანის მინის ზღედა, რაც იძლევა მინის წარმოების არსებობის ვარაუდს.

IV-VIII საუკუნეებში საქართველოს ძველი დედაქალაქის მცხეთის სამაროვანზე მინის ჭურჭელი იღვანად მრავალრიცხოვანია, რომ სამარხების მძარცველებისათვის სახარბიელო ნივთს აღარ წარმოადგენდა.

სამთაროს სამაროვანზე გათხრილ ერთ-ერთ სამარხში 39 მინის ჭურჭელია ნაშოი, აქვე უნდა შევნიშოთ, რომ ეს სამარხი მდიდრულობით არ გამოირჩევა.

დასაყლოთ საქართველოში უნდა ყოფილიყო განვითარებული მინის წარმოება ბიჭვინთის ნაქალაქის გათხრის დროს (II-IV საუკუნეები) აღმოჩენილია მინის სახელობის კვალი.

მუზეუმში სხვადასხვა სახის მინა: სქელელებიანი, თხელელებიანი, მინის ძაფებით შემოკლებული, მინანქრის საღებავებით მოხატული, მინის ბეჭდები, სამოზაიო კეჭები, სარკლის მინები. ეს ორბეთში აღმოჩენილი VIII საუკუნის მინა. ამ გათხრების ხელმძღვანელობდა ისტორიის მეცნიერებთა კანდიდატი ნინო უტკერლიძე.

აქაური მინის ჭურჭელი, რომელიც მინანქრის საღებავებითაა მოხატული, პირველი ნიმუშია. ზოგიერთი ჭურჭლის ნატეხი გრავირებული (ორამწებმოიფურთლო), რაც გაკეთებული ყოფილა ობსიდიანისაგან დამზადებულ ნაწიხა დანიით, რომელიც იქვე ორბეთში გათხრების დროს აღმოჩინეს.

გვიანვიტრებს ორბეთის მინა, როგორც მხატვრული თვლანარისით, ისე ტექნიკოლოგიურით. მინის შესაღებლად ხმარობდნენ სხვადასხვა ელემენტებს:

ლურჯი მინის მისაღებლად კობალტსა და სპილენძს;

ყვითელი და მწვანისათვის — რკინის ყანჯს;

ბაგათის პროფესია

შავისათვის — უმოთავრესად მარჯავნეს გამკვირვებელ წილისათვის — სიღრმეს და არა ღებრის.

ამბობენ, ამგვარად მინის შეღებვა ვენციის სახელსწიფოში კი არ იცოდნენ.

სარკმლის ფერია მინაც ერთ-ერთი დამაღმარებელი ფაქტია ჩვენში ვიტრეების არსებობისას, ეს კი იმას ნიშნავს, რომ ფოტოალური საქარეული სამშენებლო ხელოვნება არ ჩამოუკარდება სხვა იმპროინდელ მოწინავე ტექნიკებს. იგივე უნდა ითქვას სამოზაიკო კემეზებზეც.

მოზაიკური მხატვრობა საქართველოში აღრეფოტოალური დროიდანვეა (IV-X ს.ს.) ცნობილი, მაგალითად, მცხეთის ჭვარი, წრომი. შუაფეოდალური ხანის ეკლესიის მონუმენტური მხატვრობის ბრწყინვალე ნიმუშია გელათის მოზაიკა (1125-1130 წწ.). როგორც ადრე, ისე შესაბამისებში საქართველოში მინის წარმოება იმდენად განვითარებულიყო უფოლია, რომ ჩვენი ნაწარმი მეზობელ ქვეყნებშიც — ჩრდილო კავკასიაში, სომხეთში, აზერბაიჯანში და რუსეთშიც კი გაქონდათ. ამას ასაბუთებს იქ ნაპოვნი ნივთები.

XII-XIII საუკუნეებში საქართველოში ხელოვნების სხვა დარგებს შორის მინის წარმოებაც ფართოდ არის განვითარებული. იმ დროის ქალაქებში (თბილისში რუსთავში, დანისში და სხვ.) სპეციალური სახელოსნოები აქვთ. მათ ვარდა მცირე დასახლებებშიც უფოლია პატარა-პატარა სახელოსნოები. ამ ტიპის სახელოსნოა ნანტბეტრის მინის საწარმო, რომელიც, როგორც ჩანს, იქვე მახლობელ დაბა-სიღვთისას აზარაბდა თავის ნაწარმით. კარგად დატყობილი ამოჩანდა სახელოსნოების დღევალ, რომელიც კონსტრუქციით იმ დროის ღუმელებთან შედარებით სრულყოფილია. სახელოსნო თარაობდა მონღოლოური მონეტებით. როგორც ჩანს, მონღოლების ერთ-ერთი შემოსევის შემდეგ სახელოსნოებს შეუწყვეტა არსებობა (1248-1316).

მე-14 საუკუნის დასაწყისში როგორც სხვა დარგები, მინის წარმოებაც მოსაბობს, ჭახუბ დგება. კიდევ უფოლი დაქვეითდა, შეშლდა საუკუნეებში. მინის წარმოება მხოლოდ ჩვენ დროში აღდა აღდგინის მახლო.

თანამედროვე ქართულმა მინამ ჯერ ვერ გიგანტის სი ღრმე, ჯერ უნდა ჰქონდეს დიდი ტრადიციის მქონე ერის, მაგრამ ბევრი რამ ეთულება ამისათვის.

მუხურებ ვიტრანებში ნახვის სიმღონისა, შვევები მოზაიკოლობას, ფერების სი-თამბეს, ფერებებს, რომლებიც იმდენად დატყვილია, რომ არაფრით არ ჩამოუკარდება თანამედროვე მინის ნაქეთობას და სიამყის გრძობა ვეუფოლება, მაგრამ ამ შვევებზე და ჩემ ნივთებს ჯერ კიდევ არ უტყვამთ ბევრი რამ.

ნანა ხაჩაზროლი,

თბილისის სახელმწიფო სახატვრო აკადემიის მინა-ეკრამიკის ფაკულტეტის თანამშრომელი, მხატვარი.

ბენენაძე

1934 წლის 12 ოქტომბრის მზიანი დღე იდგა. ბათუმის გარეუბანში მცხისებური ტრუბუნე გაისმა. რამდენიმე წუთის შემდეგ ბარბანის დასახლებიდან ორი წითელჯვარიანი მანქანა გამოჩნდა, ისინი ნელ-ნელა მოიკლევდნენ გზას საავადმყოფოკენ.

ღარაბიზიანი დუქნებიდან და სახელოსნოებიდან გამოცხენილი შავწინაფარიანი ხეივანები ქუჩაში გამეულულებიან შეჯგუფდნენ. მათ ინდუსტრიული ტექნიკურიდან მომავალი მისწავლელები შეუერთდნენ.

— ალბათ ისევე ნავთობადასამუშავებელ ქარხანაში მოსდა აფეთქება, — ნადევლიანად თქვა ვიღაცამ, — ნებაჯ რილის იქნება, რომ აფეთქებებისა და ხანძრების საშიშროება აჯარ დაეფურება დამოიკუნეს!

ამსვე ფიტრობდნენ ხელჩანთიანი მისწავლელები.

როგორც შემდგომი გამოორკვა, ნავთობადასამუშავებელ ქარხანაში ჯერ აფეთქება მომხდარა, შემდეგ ხანძარი გავრცელებულა, მომსახურე პერსონალს ცეცხლიათა მოსდებია, მანქანების სიღამწევი მოიღიათ, მაგრამ ბრძოლა არ შეუწყვემითა და ცეცხლი ჩაჭრითი. ამ შემთხვევამ, რომელიც მოწვევს ბათუმის ინდუსტრიული ტექნიკების მისწავლე ვალა კამიავ იყო, განასაზღვრა მისი შემდგომი ცხოვრება. მან ლენინგრადის კომუნალური მშენებლობის ინსტიტუტში გაატრეულა სწავლა მანქანასწინა-აღმშენებლო თვადგენის ფაკულტეტზე.

ინსტიტუტის დამთავრებისთანავე, 1940 წლის ვალენტინა კაშია გაავხატვის აზერბაიჯანის ნავთობსარეზერვუ ვეულზე ნანძარასში ობიექტების დაცვის სამსახურში. ხანძარსწინააღმდეგე თვადგვის ინჟინერი 1942 წლის თებერვალში შეშარაღდა ბაქოელ კოლეგებთან, შემდეგ კი მშობლიურ საქართველოში გამოემგზავნა.

რამდენიმე თვის ვალენტინა კაშია ქუთაისის 131-ე დამოკულებული გა-საღმდროეული სახანძარი რაზონის უფროსის მოთავლელ იყო სასწავლო-სამწყობრივო ხანში, 1942 წლის აპრილიდან კი საქართველოს სსრ შინაგან საქმეთა სამინისტროს სახანძრო დაცვის სამმართველოს დანაწარმე პარატივი გადმოკლეს, სხვადასხვა დროს ასრულებდა უფროს ინსპექტორის, პროფილაქტიკის მუშა-განყოფილების უფროსის მოთავლელის, მუშა-განყოფილების უფროსის მოთავლელის თანა-გვე განყოფილების უფროსის მოთავლელ-

ბები, 1971 წლის 10 ნოემბრიდან კი ავადმყოფობის გამო ვალენტინა კაშია პენსიაზე გადასა.

მწელია იმის თქმა, თუ სად გამოიჩინა მან ვეულზე მეტი მოსახრებლობა, გამ-ბეღალია და ამბავიანობა: როცა ცეცხლს აქრობდა ლენინგრადში, საცხოვრებელი სახლის გადარჩენისას, აზერბაიჯანის ნავთობის პაროლიკუბითან თუ თბილისის რუსთაველის სახელოსნოში სახელოსნო თვადგენის შემობასთან.

ეს კია, რომ ვალენტინა კაშია ცოდნა და პრაქტიკული გამოცდილება თანდა-თანობით ღრმავებოდა და მტკიცე-ბუნდა.

ვალენტინა კაშის უნაჯარი, თავდადე-ბული სამსახური ვეუროუნდა დაავასა პარტიკა და მოთავრება, იგი დაჯილდო-ვებულია წიფილ გარკვევების ორდენ-ებით, მედილით, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საბჭოეო სიგელით, სსრ კავშირისა და საქართვე-ლოს სსრ შინაგან საქმეთა სამინისტრო-ების საბჭოეო სიგელით, ძვირფასი სა-ჩუქრებით, გამოცხადებული აქვს მრავა-და მადლობა.

სადაც კი უშეშავნია ვალენტინა კაშის, ყოველგვარ პარტიკაცმა დაუმსახურებია. მისი საქმიანი წინადადებები და დასე-ველი სახანძრო უსაფრთხოების უზრუნ-ველსაყვამოდ უსაფრთხოდ გამოუცხენი-ათა. ვალენტინა კაშია ბევრი ახალგაზრ-და სპეციალისტი აღუზარდა საქართვე-ლოში, მომეშ აზერბაიჯანისა და სომხეთის სახანძრო დაცვის სამსახურს.

დიდი ავტორიტიეტი სარგებლობს ვალენტინა კაშია სამმართველოს პარატივი-თი. ახლაც იქ არის პარტიკულ ორგანიზა-ციაში. სწორედ აქ, ერთად შეშობასთან, მშობილის ერთმანეთი თვითანთი თავდა-გერილობითი, უსაფრთხოებისა და საქმის ერთგულებით ვალენტინა თომას ასულმა კაშიამ და მისმა კოლეგამ ტიტე სარდიო-ნის ძე დიდიმეც და მტკიცე ოჯახი შე-ქმნეს.

ღელს ვეგერანების ოჯახს ორი მისწ-რეული ვაკაცები ახარებ: ირაკლი კი-ბერეძეკოსია, ბოლო რეგანი სამმართვე-ლო-სანიერი დარბუჯ სწავლობს წარმა-ბე-ბე.

მათი დედა, გადამდგარი ინჟინერ-პოლ-კოვნიკი, პირველ ქართველ მუხანაძე-კული კი თვითონ ცოდნით და გამოცდი-ლებით აწიფობდა ხანძარსწინააღმდეგე ოლმეგარეებს.

ფეხთა გაძიე- გელი

ფერებმა არაჩვეულებრივად გაამდიდრა ცინოს გამოხატულებითი საშუალებანი, კიდევ უფრო დაუახლოვა ცხოვრებას. თავისი ბუნებრივით ფერადი ცინოსრავით მუყურბეღეს დიდ ესთეტიკურ სიამოვნებას ანიჭებს, შემოქმედებითი მუშაებისგან კი უფრო მეტ მხატვრულ ოსტატობას მოითხოვს. ფერადი სურათის გადაღებისას ოპერატორი შევჩვეულად უნდა უდგებოდეს ფერთა გამას. კადრებში მიზანშეწონილია მხოლოდ რამდენიმე ფერის გამოყენება. ზედმეტი სიკრულ ღლის თვალს, ქანკაცს უურაღდება, გადღილი თვალი კი უსტილად აღიქვამს ფერებს.

ფერის დანიშნულება კარგად ემისის დონსტუღია „ქართული ფილისი“ ფერის დამუშავებულ საამქროს სინათლისა და ფერის დამდგენს კომუნისტ ლამარ დედარაინს. გულისჩვიერი, თავმდაბალი, შრომისმოყვარე— ასე ახასიათებენ მას საამქროში.

პირველად მოწვევდ მიიღეს. უუერებდა, სწავლობდა, იკვლავდა გზას. მონღოლებმა, საქმისაში ერთგულმა დამოკიდებულმა თავისი გაიტანა და ლ. დედარაინს მოწინავეთა რიგებში ჩააყენა. ქალშვილი პარალელურად უშაღღესში სწავლობდა, ქიმიკოსის გაბდა.

ბევრჯერ შეუტეეს ნახვლავი. პირველი ფილმი, რომელზეც ლ. დედარაინი მუშაობდა, იყო რეჟისორების რ. ჩხეიძისა და თ. აბულაძის ფერადი ერთნაწილიანი უკრანალი „პიონიერი“, ამას მოჰყვა მხატვრული ფილმები: „ქობიანა“, „ენგურის ნაპირებზე“, „ქალის ტვირთი“, „ახეზარა“, „ჩრდილი გზაზე“, „ისინი ჩამოვიდნენ მიიდან“, „ზღვის ბილიკი“, „ბაში-აიუკი“, „შუშუვეტილი სიმღერა“, „რაც გინახავს ვეღარ ნახავ“, „ჩარბ-

რამა“, „შვიარული რომანი“, „შერეკილები“ და მრავალი სხვა.

ინჟინერი ქალი აფასებს თავის პროფესიას, ამიტომ კარგ შედეგებსაც აღწებს პრაქტიკულ საქმიანობაში. საამქროში იგი ფერისა და სინათლის საუკეთესო დამდგენად ითვლება, სინათლის დაღვანა და დაყენება კი კინოლაბორატორიის ერთ-ერთი მთავარი, ძირითადი პროცესია; სინათლის დამდგენს გამოვიდომასა და პროფესიულ ოსტატობაზე ბევრად არის დამოკიდებული პოზიტევის ხარისხი, ფერის დამდგენს დიდი გამოვიდომბე, მხატვრული ნიჭი, გემოვნება უნდა ჰქონდეს, რომ შესძლოს, შვიარის განათების ინტენსიურობა და, ამის შედეგად თანაბარი პოზიტევი მიიღოს. ლამარ დედარაინის სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ მას შესანიშნავად ეხერხება ფერების აღქმა, აქვს წარმოგონების უნარი, მხედველობითი სიხუსტე. ზოგჯერ იგი ოპერატორთან ერთად შეამოწმებს ვერანზე სასინე პოზიტევის და შემდეგ ერთად დაადგენენ საქირი ფერებს პოზიტეური პირებისათვის.

ლ. დედარაინი აქტიურად მონაწილეობს საზოგადოებრივ ცხოვრებაშიც. არის ფერის დამუშავებელი საამქროს პარტორგანზაციის მდივანი, სტუდიის პარტიული კომიტეტის წევრი.

შრომა სათანადოდ დაფასდა; მიღდა არქიში გროვება სივლები, მადლობები, ახლანას კი შრომის წითელი დროშის ორდენით დაჯილდოვდა.

საქმის ცაბ მცოდნეს ლ. დედარაინს თავისი წვლილი შეეძეს ბევრი ახალი ქართული ფილმის შექმნაში. კოლექტივის სიყვარული ამიტომ დაიმსახურა.

ომი მარტო იმით როდია მრისხანე და საშიში, რომ ნაწილი მეომრებისა ბრძოლის ველზე რჩება, ინგრევა და ფერფლად იქცევა კალაქები და სოფლები, ნადგურდება ხალხისა და სახელმწიფოს ქონება, იგი მრისხანე და საშიშია იმითაც, რომ ბავშვები ომლებიანა.

ვინ მოსთლის, რამდენი ბავშვი დაიღუპა ომის ქარცეცხლში, რამდენი უღედმაოდ დარჩენილი მოწვედა შრომალოერ გარემოს და სულ სხევეან აღიზარდა.

ღდაზე ნაყლებ როდი ზრუნავდნენ მათთვის აღმზრდლები, დედაზე ნაყლებ როდი უზიზღობდა— არაფერი დაშავებულადა, არ გაპრუდებოდათ ცხოვრების გზა, აღზრდილიყვენ სამშობლოს სისიქედელი შეილება.

ვეთხოთ მავრა მვალობლიშვილს, კოჯრის საბავშვო სახლის დირექტორს, რომელიც 25 წელია დღობას უწევს სხვის შეილებს, ომისგან დაობლებული რამდენი ბავშვი მიუღიოთ, ადამიანად აღუზრდიოთ, საზოგადოების სასარგებლოდ წყურად გაუხდიათ.

.....რაც ჩემში კარგია, ყველა თქვენგან არის ნაბიბობი, დეიდა მავრა, და იმ კოლექტივისაგან, რომელსაც თქვენ ხელმძღვანელობთ... წესი ღლია მარინენო. ასაკე იწერებთან უკრაინელები, ვასილ დობოვი თუ სლავა შავიყვანი, ქართველები—შოთა ჰუიინამე თუ თამარ გაბელია, რუბო და შუქრი ჩემიბე, ავიდლიდა და ნიკო ვურაბაშვილები, ალექსი მუხისი თუ კოტე გურგენია, თამარ ჩრეულშვილი თუ ნათელა მალაქიძე, ტარიელ ვეიკრიშვილი თუ ლუბია გონიერაშვილი, ნოდარ მღვდლიშვილი თუ დიმიტრი სემაღბეიშვილი.

მათი ჩამოშლდა შორს წაყვიყვანდა. დღეს კი ის ციქნა გოგო-ბიბეები, თვალკრემლანი რომ მიიყვანეს კოჯრის საბავშვო ინსტრუქციონში, ექიმები, პედაგოგები, მხატვრები, ნუნერები, ავარიანობები, მფელოდალები არიან, აყვებენ ეახლშობას, ზრდნან მომავალ თაობას. ნოდარ მღვდლიშვილის წერილს აუღლებულა ვერ წაიკითხა. ბაიარის ის სიბიბი აუტყია, რაც მავრა მვალობლიშვილმა მას გატანა.

თამარ გონიერაშვილს მშობლები არ ახსოვს. იგი სწორედ იმ ქარცეცხლთან დღებში დაიბადა, რაკა შამაშისი ერთ-ერთი ქალაქის განთავისუფლებისათვის ბრძოლაში გმირად სიცილითი დავა: უშურო გოგონამ ამ საბავშვო სახლში ნახა თავისეისფერი, დღღერი მზრუნველობა და დღესაც კოჯორში ეწევა შრომით საქმიანობას.

კიოჯრის სახლების ჩარჩმწებულ ქარხანაში რუბო ჩემია საამქროს უფროსი ოსტატე მუშაობს. დიწყი უწყალოთა, კარგი ავტორიტეტი სარგებლობს. ქარხანას კომპარტიული ქორიული გადახლება, ბინა მისცა. ბენდიერი ახალგაზარდა. 55 კაცე ხელმძღვანელობს საამქროში, გვეგებს ყოველღ-

ურად გადკარბებით ასრულებს, „სოციალისტურ შეიბრებაში გამარჯვებულის“ მედალიც დაიმსახურა.

— ჩემი აღმზრდელის მიმართ კარვის მტერი რა მეთქვის. ყველანი ტკბილობისაგონარნი არიან, მაგრამ მაგრა მგობლიშვილი რაღაც განსაკუთრებულია, — ამბობს რუხი.

— მაისი, რა გზიბლავთ მასში?
— ნამდვილი დედური, მშობლიური სიბოძო. მისთან არცერთი ბავშვი არა გიძნობს, რომ მაგრა მათი დედა არ არის, თუცა დედა მაგრას რუსხიან. ჩემი ძმა შუტერი რუსთავში ცხოვრობს, ისიც ცალმშვილიანია, მასწავლებლად მუშაობს. ორივენი ამ სახლის აღზრდილები ვართ, როგორ გავა ზავებულნი, რომ არ შეგვკოვდეთ, კოჭორნი არ ავიდეთ და აღმზრდელი კერა არ ვინახვლით.

თმის დაწვევის წინ სოლომონ ურატავილი მუდლით და ორი მცირეწლოვანი ბავშვით უტრანანში ცხოვრობდა. სოლომონი მტერთან საბრძოლველად წვიდა, ოკახი თბილისში იქნა ევაკუირებული, ავადმყოფი დედა მალე გარდაეცვალა ბავშვებს. ავთანდლი და ნიკო მაგრას შვილობილები გახდნენ. სოლომონი იმდელი იყებოდა, როცა ფრინზე მარსა წყარულეს დებდებოდა. მან თან ჩაიტანა საფლავში შვილების ნახვის სურვილი და უთქმელი მადლობა მაგრას აღძრი.

ბებრმა ახალგაზრდამ ასახელა მისი მშობლიური საბავშვო სახლის აღმზრდელნი და დღეს მათი ხელმძღვანელები წერებენ მაგრა მგობლიშვილის მადლობის ბარათებს.

თბილისის ტყე-საგადასტერი ფაბრიკის კომპაერის კომიტეტი (აქ ტრადულე ფეხირიშვილი მუშაობს) მაგრა მგობლიშვილის უმადვი ნიჟანის ბარათს წერს: „ტარიელის სულში იმდენი სიწმინდეა, რომ არ შეეძლოა არ ავღნიშნოთ აღმზრდელის როლი მისი ხასითის ჩამოყალიბებაში. ეს ისეთი ახალგაზრდა, რომ შეუმჩნეველი არ ჩრება დიდსა თუ პატრას. არის ფაქიზი ბუნენის, თვანაზინი, საღმიანი, თავისი საქმის პირნათლად შემსრულებელი, ყველა ამ თვისების გამოვლენებში დიდაი თქვენი, მისი აღმზრდელის როლი, თქვენი ან ფერ-ბინებისე ტარიელს ობლობა და ნამდვილ საჭმთო ახალგაზრდად აღზარდეთ, ჩვენი სარგადობის შესაფერის აღმინად ჩამოაყალიბეთ.“

შთაბეჭდილებების წიგნი საჭმთოა თუ უტყველო სტუმრები აღფრთოვანების გამოთქვაემენ ამ სახლის დიდი საქმიანობის გამო.

საბავშვო სახლს მრავალი ჭილდო აქვს მიღებული, თვით მაგრა მგობლიშვილიც კი დაჯილდოებულია „გოგებაშვილის სახელობის“ და ვილნიესის „განათლების წარჩინებულის“ მადლობით. მაგრამ მისი კოშკის ყველა დიდი ჭილდო ის არის, რომ სამშობლო ომისგან დამაღებული ბავშვები სახელოვან აღმანებლად აღიარდნენ და სიამაყით ატარებენ „კოჭრელის“ სახელს.

ახალი წიგნები ბავშვებისათვის

სიკეთე

მერი ბოლქვაძემ 1956 წლიდან დაიწყო უფრნად „ილაშო“ საბავშვო მოთხოვნების ბეჭედა. ამ მოთხოვნებმა თავისი უშუალოობი და ბუნებრივობით მაშინვე მოიქცია მკითხველის ურადლება, მაგრამ მისი მწერლური ნიჭი და შესაძლებლობა უფრო ფალღანინოა გახდა ბოლო დროს გამოცემულ წიგნში „მზის კუდრატები და პატარა მრუდებელი“.

ვერუცლავთ ამ წიგნს, კეთილუბონი და ფეხირიშვილი პატარა იხვის ჭუჭუღზე („ორ-მომ“). ის ხომ ორმომო ჩაგარდა. შველა უნდა, ორრე თუ დამე იქ დარჩა, მგლისა და ტურის ლუქმა გახედა.

აქოთიბენ, აწრიალდნენ, ყველას უნდა ორი მიუშველოს იხვის ჭუჭუღზე. ბეცყო, მამაში და მურია თავს დასტრიალებდ, არ ცილდებდა, ამხნეებენ. განა მარტო ისინი? წარმოიფხვნი, მუცე კი ჩააფუქს იხვის ჭუჭუღის გასაწინაში. ის ქარს მოიხმობს, ქარი დარღუბებს მოდენის ორმოსთან და დაავადლებს, რომ ხიბროს. იმთავით, ატრირის სტყვებით რომ ვთქვათ, „ტირირის მტერი რა იცინა“, ატირდნენ და წააპარუბით ჩამოკვავდა წვეთები, ორმომო ჩაღდაგარი წვიმის წყალი თანდათან ამოიწვეს მალდა, ამოიწვეს და ყვირილი ყვაილივით ამოიყვანს იხვის ჭუჭუღს.

აი, სახ მერწავს ნანდომიან და საბოებედა სახეებს მერი ბოლქვაძე, და ამ შთაბეჭდილებით მიაკვს ნორჩ მკითხველამდე სიეთის მარცვად. ატრირი მალდაუტანებლად, გაუწვიადლებლად ანიშნებს მიზარდებს თუ როგორ უნდა ოზრუნენ გატირებაში ჩაგარდნილის გადასარჩენად.

კიდევ გადკვლილი წიგნის ფურცლებში და ჩვენს წინ გაივლებს უსატრინოდ მოგვეცეული სახლის მწუხარება („სახლი“). ეს მოთხრობა მერი ბოლქვას ტრინ-ტრინი საუთუელო ნაწარმოებია. იგი მადლდ დონჯება დაწერილი და ემოციური ზემოქმედების ახდენს მკითხველზე.

„თოვს, უპ, როგორ თოვს! ცივა, რაგონარა ცივა! რა სიწმეა და სიმუდროვებ. მუცის ჩუხლად დგანან და იყურებიან. აღმანებნი სახლებში შეუყუფლან, სახლები საკვამურიდან ფუჭმულა, თბილი ბოლს სვეტბივით უშვებენ ცალში, თოქვის ყალიბებს ამოლდებენ. ოთხის ბორჩალა ფანტლებში ფეხრებვით ეტყვიან თავს სიცოცხეში მწყერბივით მიუყურებულ სახლებს.“

ყველა სახლში ბუზარია ანთია, ყველა სახლის ბუზარში კვერი ცხებება, ტახტზე ზადლები ვარობენ; ხან იციან, ხან ტირიან — როგორც მოცხახიათუბო. მარტო ერთი სახლი დგას მოწყობილად, ამ სახლში არც ბუზარია ანთია, არც კვერი ცხებება; არც ონავარი ბაღლები აურბებენ-ტრინაშლით იჭაურობასა, რა სიუქიქუაა რა საიამოცოდ იტიოხება! ატრირი თითქოს ქარავს ტრინიქონებს რადანეარო უნახუნი მაქნანით.

სახლი მარტოა, მხოლოდ ქარი შეიჭრება ხოლმე ჭუჭრებობიდან და საზარლად უსტეხებს. სახსს სიცოცხე, ცეცხლებს, გზად ჩავალდ კურდღლს, მგლისა, ფისის ეხეწება, რომ მივიდნენ, ბუზარია ანთონ და მასთან იცხოვროს, იმით კი გათიხული სახლში შეჩვიდაც არ უნდა. მაგრამ სიეთუ მთარეებს, მოდინა ქალი, კაცი, პატარა გოგონა და გაკვალენ თოვლით დაფარულ ცეხს.

„ჩვენი სახლი“ — ამბობს გოგონა და ის პირბეჭად ამბობს ციხეზე. ღუმელს დაწინებენ, სახლში დაობება. წყინული ფანჯრის მინები გაივლებს და შეუთბი დაბადუბით ჩამოსცივდება. ეს სიხარული ცრემლებია, გაუხარდა სახლს, რომ მოივინდა.

ეს სახლი ხან იმის დროს უსატრინოდ დარჩენილ სახლს გავავინებს, ხან სოფლადმე წასულ და ქალაქს დასახლებულ კაცის გაცობულ კერას. მასში დიდი ცხოვრებისეული ამბავია ჩაქსივლილი, მაგრამ პატარა მოთხველს სულაც არ უტრის გაგება. მას ეტრადლება მარტო დატოვებული სახლი, განცხენის მის მწუხარებას და ასე ეტყევა სხვის გასახარებლად ჩაუტრებას, ეს კი უეტილდობი-ბობს საქება.

კეთილდ სტრვილებით არის სახეც ატრთვეც პატარა მოთხრობა — „ცეცხლის ყვირილი უკრდლები“. ცეცხლის ყვირილი ყვირდლები ღუმელში ითქ ჩრდებობს, გამოხეობს-მას ღამობენ. ერთ ჩამოყურდღადებია, რომ ოთახს ამოიბენ, ვარტო სიცოცხეაგან გათოშოლი შიშველი ბეჭეი დგანან და იქით მართობი გული, ისინიც უნდა გაათობონ.

„ვიდრე მზე მოერვაა შამორას, გაიურნობს, გაიურნობია“. — დარღობენ, — ფეხირიბენ, შფოთივენ, ცეცხლის ყვირილი უკრდლები ბეჭებზე.

„ზრუნე, სიყვარული, თანაგრძნობა, აი, რაზე სწავს მერი ბოლქვაძე, მისი შემოქმედებითი ლიტერატურა სიეთუა. „ვისია“, „ცეცხლის ყვირილი უკრდლები“, „სახლი“, „ორ-მომ“ და სხვა მოთხრობები სიეთის განმარტულებია.“

კ. ს. ჯუჯინის ქალთა ჟურნალი

ვ. ი. ლენინის სახელობის ბიბლიოთეკის ხელნაწერთა განყოფილებაში, თბილისში მდებარე დ. დოსტოვესკის პირად ფონდში მოულოდნელად აღმოჩნდა ანა პავლუხის ასეულის ფილოსოფიის წერილი, რომელშიც ა. ს. პუშკინის უმცირესი ქალიშვილი მოხსენებულია.

ამ ჩვენ გაეცინათ ა. ს. პუშკინის ქალიშვილი ნატალია ალექსანდრეს ასული, ჩვენს მიმართ ძალიან თავზაბნია. მართალია იგი პრინც ნასაუსკიხა გახსოვდა, გრაფინია მერკურინის ვაჟის ატარებს. რა უცნობარა, რომ ჩვენი ნახევრად ღმერთის შვილი ვერმანელზეა გათხოვილი თუმცა იგი 50 წლამდე მიღწეული, ყველა ლამაზია. ჰყავს მწვენიერი შვილები. თითოთი თავზაბნია, ხოლო გერმანიის ქმარი არჩვეულებრივად გულუფლო ბაჭინია...“

დოსტოვესკის სახელზე ეს წერილი ვინა ბაღიდან 1830 წლის 19 იანვარსა გამოაგზავნილი, ხოლო 19 იანვარს თვის შემდეგ, მწერალს პირად შეეძლო ნახა „ჩვენი ნახევრად ღმერთის შვილი“ მოსკოვში, პუშკინის ძეგლის განსახზე. ნატალია ალექსანდრეს ასულმა გადმოიხაზა საზღვარი, რათა თავისი დიდებული მამის პატივსაცემად მართლთა სურათი სახლში დღესასწაულს დასწრებოდა.

ნატალია ალექსანდრეს ასული რუსიის 1699 წელსაც ეწვია, პოეტის დაბადების ასი წლისთავის დღესასწაულის დღეებში. ნატალია ალექსანდრეს ასული პუშკინის-მერკურინები მამამდეც ცნობილი იყო განხარებულნი პუბლიკაციით. ეჭვრილ „ვესტნიკ ევრაიის“ 1878 წლის პირველ ნომერში დაიბეჭდა პუშკინის წერილი საკოვლისა და მეუღლისაში. წერილში კორექტირებულია და გამოცემული იყო ი. ს. ტურგენივის მიერ. წინასიტყვაობაში იგივე სერგეის ძე წერდა: „თავს ნებას ვაძლევ ჩუენის მტრად დაემატა, რომ პუშკინის ქალიშვილის მიერ ამ წერილში გამოცემულად ჩემი არჩევა საპატიო ფაქტად მიიჩნათა იქნება ლიტერატურულ კარიერაში. ამ შემთხვევაში საკომო შედეგისა იმ დღე ნდობა და საპატიო მოვალეობა, რაც მიმანზე წერალების აუცილებელი შეცდომებისა და ამოღე-

ბისათვის... ჩვენ ისღა დავგრჩენია, რომ გულწრფელი მადლობა მოგახსენოთ გრაფინია ნ. ა. მერკურინის ასეთი მოქმედებისათვის, რაც მან, რასაკვირველია, უცოვამბოდ ჩაიღო გადაწყვიტა, ამასთან გამოუთქვა იმედი, რომ ასეთსავე მადლობას მიუძღვნის მის საზოგადოებრივ აზრში“.

პოეტის ოთხი შვილიდან ნატალია ალექსანდრეს ასული ყველაზე უმცირესი იყო. მამის დაღუპვისას იგი რვა თვისა ყოფილა. მისი აღზრდაზე მამამ ნატალია, როგორც მისი უფროსი და მარია ალექსანდრეს ასული პუშკინი-ვარტენვი, პენსიის იდგა და სახელმწიფო ხარჯზე სწავლობდა პრივილეჯირებულ ქალთა ერთ-ერთი სასწავლებელში. 17 წლის ნატალია ალექსანდრეს ასული გამოცვალს იწყებს საზოგადოებში და მაშინვე იქცევა უცნაოდებს თავისი განსაკუთრებული და ორიგინალური სიღმაშით. ისტორიული რომანების ცნობით ავტორის ნ. მ. ზაგოსკინის შვილი იმეფებდა, რომ ნ. ა. პუშკინაზე უსაზღვროდ შეყვარებული იყო შემდეგში ცნობილი დიპლომატი, ექანდრე მერკურინის შვილი შოამიავალი ნიკოლოზ ალექსანდრის ძე ორლოვი, რომელსაც პუშკინის ქალიშვილი არიანაველი სიძლიერის გრძობით პასუხობდა (რარეი დაციწა ბედისა). მკვარც ექანდრემერკურინის შვიდი, შემდეგში კი მინისტრთა კაბინეტის თავმჯდომარე, წინ აღუდგა ამ ქორწინებას, რადგან მას თავისი ვაჟისათვის მეზაღიანად მიიჩნევდა. პუშკინის უმცირესი ქალიშვილი მოახოვებს მესამე განყოფილების კანცელარიის უფროსი კანცელარის, ფლიგელ-ადიუტანტ მიხეილ ლეონტის ძე დღებულს. პირველი ქორწინებით ნატალია უმეღებრი იყო. ქმარი ბანქოს მოთამაშე და ფსიქოლოგი წინასწარობის მოკლებული დიპლომი გამოდგა, მან მთელი ქონება გააჩაფი.

ამას მოჰყვა განხარებული განქორწინების მოპოვება, რაც მალევე საზოგადოებრივ სათვის მოიგო სენსაციის, ხოლო პუშკინის ოჯახისათვის ახალ სატანჯელს წარმოადგენდა. პროცესი რამდენიმე წელს გრძელდებოდა, რომლის დამთავრებამ პუშკინის უმცირესი ქალიშვილმა არ დაუტოვა და 1867 წელს იქორწინა ლონდონში, პრინც

ნიკოლოზ ვილკელის ძე ნასაუსკის შვილს. გვარეულობის — რომანოვების წარმომადგენელი რომელიც მოიხიბლა პოეტის ქალიშვილის იშვიათი სილამაზით და ჰყვით.

ნატალია ალექსანდრეს ასული, როგორც პრინცის მორგანტივულ მეუღლს, არ შეძლო ეტარებინა სამეფო ვაგარი, ამიტომ ავსტრიის იმპერატრიცისაგან გრაფინია მერკურინის ტიტული მიიღო.

ჩვენს მიერ ზემოთ უკვე ნახსენები ნ. მ. ზაგოსკინი, რომელმაც 1857 წელს ერთ-ერთ სამეფო კარის ბაღზე ნახა ნ. ა. პუშკინი, წერდა: ჩემს სიოცხლეში არ მინახავს მასზე ლამაზი ქალი... მაღალი, არჩვეულებრივად ტანალი, მწვენიერი მხრებითა და შესანიშნავი თეირი პირისკანით. მიუხედავად სახის ნავეთების უმნიშვნელო უსწორმასწორობისა, იგი ბრყინავდა რაღაც დამაბრძვებელი მწვენიერებით. მისთვის შეგებდნო გულუფლიანი მწვენიერება და, თუ ამ სიღამაზეს დაუმტებელი მის ჰყუას და თავზაბანობას, ადვილი წარმოსადგინა, თუ რატომ იყო ნატალია ალექსანდრეს ასული მექლისებზე პეტრებურების მთელი მოხიფილი ყმაწვილაცემებით ვარშემორტყმული“.

პუშკინის ქალიშვილს ზაგოსკინი წარედგინა მისმა პატივისცემულმა სუკორაკოს შვილისშვილის შვილმა, მხედელ სასიხაროდელად, — იუწყებდა ზაგოსკინი, — პუშკინის ქალიშვილმა დამაჯილოდგა რამდენიმე ალერსანი სიტყვით“.

პროფესორი ა. ვ. ნიკიტენკოს, 1865 წლის იანვარში, ცენტზონის „ალიუმში“, პეტრებურების ცხოვრების თავისებური დოკუმენტში, აღნიშნული აქვს, რომ სამეფო ბაღზე ულამაზესთა შორის პირველი სიდიდის ვარსკვლავი ნატალია ალექსანდრეს ასული პუშკინი-დუბელტი წარმოადგენდა.

ორღესაც ნ. ა. პუშკინი ტურგენევმა გაიცინო, მშანი პოეტის ქალიშვილი უკვე ორმოცი წლის მანდელისანი იყო, ტურგენევი მისს — ნიკოლოზ სტეფის ძისათვის გაგზავნილ წერილში აღნიშნავდა: „იგი ისე ჰგავს მამას, როგორც წყლის ორი წვეთი“.

1885-1887 წლებში, ბავენში, პოეტის ქალიშვილი ცნობილი ისტორიკოსმა, ეურენად „რუსეთის სტრინისა“ გამოცემულმა მ. ი. სემეცკიმ ინახულა და ესაუბრა ნატალია ალექსანდრეს ასულმა მას მოუთხრო თავისი დღესაგან მონაყოლი ზოგიერთი დანწარმებული ცნობები მამის დღეების მიხედვებით: მისი თხოვნიება ჩანდა, რომ პუშკინის ქალიშვილი მოკლებული იყო ზეადიბას, ცხოვრებისა და, მიუხედავად იმისა, რომ განეუთუნებოდა ევროპის არისტოკრატისა, იგი ფართო პოროზონტის გულწრფელი ქალი იყო.

საზღვარგარეთელ თანამედროვეთა დამოწმებით, გრაფინია მერკურინი „დარჩა კარგი მოსაუბარელი, უმართო რუს ქალად“. შეედა რა მამის წერილობის გამოცემას, ნ. ა. მერკურინის მიმოწერა ჰქონდა არა მარტო ტურგენევთან, არამედ „ვესტნიკ ევრაიის“ მთავარ რედაქტორ მ. მ. სტანკ

ლევითან. ამ მიმოწერითაც იგი წარმოვიდგება ხათიან, პირდაპირ, თავმდაბალ დამაინად, რაც არ შეიძლება დამახასიათებელი ყოფილიყო განმეორებული არისტოკრატისათვის. იგი თავისთვის თხოულობს გამოცემის ამ სამახსოვრო ეგზემპლარს, მაჟანოთს — პოლიანდურ ქალადღე. მხოლოდ ერთ რამეში იჩენს ნ. ა. მერცხნიერი სიმტკიცეს: როდესაც მ. სტასოლევიჩი მასთან პოლაპარაკებს იწყებს პოეტის წერის ავტორაფიების ცარსკოე სელოს მუზეუმისათვის გადაცემაზე, იგი ურთოდეს პასუხობს. პირდაპირ გეტყვი, რომ მე ძალი არ შემეწევს იმ მსხვერპლისათვის, რომელსაც თქვენ ჩემგან მოვლით. ჩემთვის ისე ძვირფასია მამაჩემის წერილები, რომ რასაკვირველია, სიცოცხლეში მათ ვერასოდეს ნებაყოფლობით ვერ დავომობი*.

საუბარი ნ. ა. პუშკინზე დავიწყეთ წერით, რომელიც აღმოჩენილია გ. ი. ლენინის სახელობის მიხილოთეის ხელნაწერთა განყოფილებაში.

ცოტა რამ დოსტოევის კორესპონდენტ ქალზე.

ანა პავლუს ასული ფილოსოფვა (1837-1912), რომელმაც ზადენში თავისთან მიიღო პუშკინის ქალშვილი და პრინც მასაუსის მუხლი, ალექსანდრე II მიგრ რუსეთიდან გასაშლელი იყო, როგორც პოლიტიკურად არასაიმედო პირივინა. მიუხედავად იმისა, რომ იგი სამხედრო გენერალ-პროკურორის მუხლი იყო, აქტიურად მონაწილეობდა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, კომპაგნად ქალა ანაანალიის სკემე, თვითღებდა ქალთა უფლების კურსების ერთ-ერთ ფუძემდებელს, ახალი იყო ხალხისნერ მძირობასთან. მოაწყო კომპოტინისა და ვერა ზასულისის ციხიდან გაქცევა. დოსტოევის მას ჰქონდა და გულთხელი ქალა უწოდებდა. მაღალ შეფასებას აძლევდა ფილოსოფვიას ტურგენივი, რომელსაც რომან უკაძირისათვის* სწორედ ამ ქალმა მიწოდდა მასალა.

ფილოსოფვას დამოკიდებულება პუშკინის ქალშვილისადმი ერთხელ კიდევ ანტონოვს პოეტის ასულის ფართო მსოვლმხედველობას, სიცოცხლეს და პროგრესულობას. ნატალია ალექსანდრეს ასულმა მამისაგან ვერ მიიღო პოეტური ბეჭ, სწავებრად მას მისი პირდაპირიხა, გულშემატკივრობა და გულწრფელობა გამოავლინა.

პუშკინის უმცროსი ქალშვილი კანაში გარდაიცვალა, 1913 წლის 11 მარტს. მას ნეკროლოგები მიუძღვნეს უფრანკომა ისტორიკოსი ვესტნიკოვა*, გუტომა მისი-კოსიკო ვედიშინიკოვა*, ხოლო პოეტის წერილები, რომელსაც ნატალია ალექსანდრეს ასული ინახავდა, მისმა უფროსმა ძმამ ალექსანდრე ალექსანდრეს ძემ ერთი წლის შემდეგ, დღებრივობაში ერთად, საჩუქრად გადასცა რუმინაევის მუზეუმს, ახლა ისინი ИРЛН-ის საკუთრებად ითვლება.

1975—ქალის საკრებულის ნაი

ქალი „თქვოს ხანსით“

ვერა ჩაკოვა, სიმბატური ქვრთმობანი ქალი, პრალაში დიბიდა. ჩვეულებრივ ქალზე ბევრად მეტად იმეითად მოხვედებოდა ხოლმე ზელთ ანკესი. თვით ვერას იმ მეთეულობა არასოდეს არ იზიდავდა, იმ დროდემინიც, სანამ შეხვედებოდა თავის მომავალ ქმარს, რომელიც სულთ-ხანსადმდე მეთეუებ იყო.

როცა ახალგაზრდა ცოლ-ქმარი ერთად ატარებდნენ შვეულებას, ვერას პირველად იღო ანკესი და გაუმართლდა კიდევ, თითქმის მამონდე დაიჭირა საქმად მოზრდილი თეუზი. ამგვარად — მეთეუზთა შვემდენლობა კიდევ ერთი წვერით გაიზარდა.

შვეულებიდან დაბრუნების შემდეგ, სადაც ვერას მეთეუზის ნათობა მიიღო, იგი სერიოზულად დაინტერესდა ამ სპორტით. ერთხელ, როცა ათვლიერებდა მეთეუზების სპეციალურ უფრანკოს, რომელსაც მისი ქმარი რეგულარულად იწვრდა, მან შეიკრიბო სრულად ახალი, ჭკრ კიდევ ნაელგებრეცულეზული, მაგრამ საქმიად საინტერესო სპორტის სახეობის შესახებ, რომლის მიმდევარსაც უნდა შეეშლოს სპორტული ფორმისა და მეთეუზობის ხელისფრების შეთავსება თეუზობის ტექნიკასთან. ეს ვახლავ სპორტული მეთეუზების ხელმძღვრე, რომლის დროსაც იყენებდა ისეთივე მოწყობილობას, როგორსაც თეუზობისას, მაგრამ რომლის მინარსაც თეუზების ქვრა კი არა, ანკესის ბოლოში დამატებული სიმძიმის მიზნაში მოხვედრა წარმოადგენს.

ვერა ჩაკოვა ვახლავ პრალის ერთ-ერთი რაიონის სპორტსმენ-მეთეუზთა ირგანიზაციის წვერი. პირველი წურთინისავე (ფთხუდი იმბომა), რომ აღწერ მფარობას მისიდედა) მას აღმოაჩნდა ძლიერი ხელე, დაკვირვებისა და ერთდროულად რამდენიმე ამბავბრუნების სწრაფად შემგნების, გ. ი. მიჩანინი მოხვედრის უნარი.

სპორტში, სერიოზოდ, წარმატებას იშვი-

ათად აღწევენ მხოლოდ შემთხვევისა და ტრანტის წყალობით. შესანიშნავ მიღწევებს წინ უძღოდა დიდი შრომა და აუტანებელი საწურთხელი საათები. ვერა ჩაკოვა ვერა აკობებდა საერთაშორისო შეჯიბრებებში მონაწილე კონკურენტებს, რომ კარგად არ მონაწილეობდნენ. ზაფხულში ის ყოველდღიურად, სამუშაოს შემდეგ, ორ-სამი საათი ვარჯიშობს ბუნების წიაღში, ზამთრობით კერაში რამდენიმეჯერ შეკადნიერებს სპორტის დარბაზში.

უკვე თორმეტ წელია, რაც იგი მისდევენ ამ სპორტს, მაგრამ შეჯიბრების დროს, სამშობლოში იქნება ეს თუ სასაზღვრეთო, შუბდა იღვას.

12 წლის მანძილზე ვერამ დამაყარა რამდენიმე მსოფლიო რეკორდი, რამდენჯერმე მოიპოვა „ჩეხოსლოვაკიის ჩემპიონის“ წოდება, ვახლავ მსოფლიო ჩემპიონი. მსოფლიო ჩემპიონატებზე მიღებული აქვს 14 ოქროს, 17 ვერცხლის და 27 ბრინჯაოს მედალი. იგი ამ მოიპოვა ყველაზე კარგი მუხედები ჩეხოსლოვაკელ მონაწილეთა შორის გასული წლის ივლისში მსოფლიო ჩემპიონატზე, რომელიც ჩატარდა კობუსში, ვერმანის დემორკრატულ რესპუბლიკაში და საიდანაც მან ორი ვერცხლის და ერთი ბრინჯაოს მედალი ჩამოიტანა.

უნდა ითქვას, რომ ვერა არ ვაამაყებულა. შემეცნებად ამ სპორტის, რომ მეთეუზობის ტექნიკა ჭკრ კიდევ ნაელგებლ არის ვაჯერცულეზული თვით სპორტსმენ მეთეუზთა შორისა.

და სწორედ იმიტომ, რომ მღვამარეობა შეიცვალოს და სპორტის ეს სახე ფართოდ ვარცხლებას, ყოფილი მსოფლიო ჩემპიონი, მომდომარე ქვრთმობანი ქალი, თავისი სპორტის საიდუმლოებები აცნობს ახალ-გაზრდა ენთუზიასტებს.

ს. კარასი.
პრალა.

წელზე ღამე გავაპართ მავ წყუ-
ლებსო.

საოცრად წყნარი დილაა. გათუავებულ
გრილს მიჩვეულს, რატომღაც სიჩუმე მუხა-
მუშება.

—კარისხლის წინ ასი იციო უკოვლ-
თვის, — თქვა მისამ და მართლაც მალე გა-
მოჩნდნენ მტრის თეთმფრინავები. სიტყვა-
სავით წამოვიდა ფუგასური ბომბები, ნაღ-
მები, აყანადა ტყვიამჭრები. სისხლმა შე-
ღება მიწა, ზღვა. დაკრძალბი აღმერთო.
უამრავი დაპირალი ყველას შეეღა უნდა,
მთელ ღონეს ვიყრებ, რომ არავინ დამჩრებს
უფურადღებოდ უცხად ფრადკარადლი
ქოსსიტლის უფრისი მუხრისი შეგოიჭრა
ჩვენთანა...

— დროებით შეწყვეტო მუშაობა, მტე-
რი შედგენე გვიტებს, ვისცა იარაღის ხაზ-
რება შეუძლია, უკვლა ფრანკის ხაზზე
ხელუშობარბო, ავტომატებით შეიარა-
ღებულბით ვაგრძელოთ. მდგომარეობა დი-
კამა. უკოვლი მტრიდან ისინი ფაშობების
ქვეშებით გრიალო, ბომბების წვილი,
ტყვიამჭრევისი კაცანი. ფუქქეშ მეტლებმა
მიწა. თავი მტკიცა. ღმერთო, გვიშველი!
და მოხდა საოცრება. ცა დაბნეულა ჩვენ-
მა თეთმფრინავებმა. ზღვავა გაშონდა წი-
თელვარსკვლავიანი გემი. მტერი შეღვრა და
უშუქდა. ბოლოს სრული სიჩუმე ჩაიჭრა.
და. ჩვენ გვიხარია, რომ ამ საშინელ სისხ-
ლისღვრას ასცდნენ კონსტანტინე დღესტე-
მი და ლეონიდ ბრეტენვი, მაგრამ სახაოს,
როცა გვიოხრებს, თქვენ მხარდამხარ ლე-
სტელი და ბრეტენვი იბრკოლნენ, ჩვენს
სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა. ვირწუშე-
ნი, მტერი უძღროლი იყო ჩვენს წინააღ-
მდე...

22. VII.

დილა სიჩუმით დაიწყო. არ მომწონს ეს
სიჩუმე. რადანაირად მავრეობებს. გული
ცუღს მთქმამს. ძალზე დაღლილი ვარ, მაგ-
რამ არ მოქინდება. არც მახსოვს, რადის მე-
ძინა. შესხავეუნი ვარ. ტრეხმა ფეხზე ჩამ-
თვლილი. შეწვარავმა კვილბა გამოამაღვი-
ცა — „მიშველი, ექიმო!“ კარბანმა გაუჩან-
და. რასის ჩემი რასაა ჩერნიყის პირიდან
შედრევენივი ჩქეჭეს სისხლმ. ნაფის ნა-
ტელს სასიკვდილოდ შეუწერევია მისთვის
გულის ფეიარი. მაქანა წვათბინე ხელი.
„ერთი, ორი, სამი.“ გაჩერდა მანა, შეწვდა
მჩქეფათე სიცოცხლე კომიშეილისა. რა
ფუხობა გრინის? ისინი ხალხი ომის შემდეგ
აირბინდნენ დაკრწინებს. ღმერთო! ვინ
იყოს, რამდენი ქორწილი ჩაიშლება კიდეც,
ვინ იტის რამდენი ახალგაზრდის სიცოცხ-
ლეს შეიწირავს ეს წყულები ომი.

24. VII.

კარავ ხანია მცირე მიწაზე ვარ. ჭრე შემ-
ცვლილი არა ჩანს, უნდა გავუძლოთ. მტერი
არ გვესვენებს, არც ჩვენ ვიშობო. დღეს

მიხილ ვირობოვი საოცრად გათვრებუ-
ლი და გაუგარავებელი მერევა.

— აიღე ხომ არა ხართ? — ვიციხე.
მწარეღე ვაღღამა.
— ჩემო თამარ, ოცი დღეა საოპერაცი-
ოდან არ გამოკვეთულვარ და ალბათ უფრო
დაღლილი ხაზე მაქვს. — თქვა და ძალიან
გათვრებდა. ჰაერზე ვადიდე-მეთქი, ვცხო-
ვე. დამთავანაძა.

ის იყო საოპერაციოდან გამოვდილი, რომ
უკუშინამ წვილით გადავარა ჩვენს მი-
წურის და სადღაც ახლო გასედა. მიწურში
არეულითა დაიწყო. სრულა გახშირდა.
უკუშარები სულ ახლოს და ახლოს სვებდა.

— საოპერაციოსკენ, სწრაფად! — შეუხე-
რა მიხილვამ და პირველი თვითონ გაიქცა
საოპერაციო გვირაბისკენ. ამ დროს რა-
ღაც გრიალო ჩამოინგრა და მერე სიჩუმე
ჩამოწყო. როცა გონ მოვლდე, ვხედავ, სა-
ოპერაციო მავლის ქვეშ ვტივარ. ირველი
მინის ზენებში დავხ. ფორმალინის მწვევე
სუნე სულს მიხუთავს. მეც არ ვიცი, რო-
გორ მოვხდე აქ. ზემოვან ბარის ხმა და
ძახილი შემომესმა. მერე ბუბუბა სწრაფად
აშუარებს მიწა. თვალი გვახიხინა. და რას
ვხედავ? ჩვენი სასქებო ქირურგე მიხილ
ვირობოვი სისხლში ცურავს.

გიფიფი მივკარდი. მხარზე ლახტი ვაღა-
ვეუბრე. არ ვიცი, ალბათ ლობის ღონე მო-
მეცა. ახშელა ვეკაცი საოპერაციო მავიდა-
ზე ვიფიგნე. მიხილვი კუთხი არ შეჩხებია
სახეზე. ვეკუქურად შეხვდა სიცილილს.
მარტო ეს მიიზარა:

— ცოლშვილს ნუ გააგზინებნი, უჭმობე-
სია მთელი სიცოცხლე მელოდო...

20. IX.

ოთხმოცდობრი დღე დავუვანე მცირე მი-
წაზე. ვაშა, მტერი განიდეენა ჩვენმა ჯარ-
ებმა ვადათავისუფლეს ნოვოროსისკი, ტა-
მანის ნახევარუძნელი. ტუცია ვერსად და-
შეწია. წიფლი ვარსკვლავის ორდენით და-
მწარდღვებს. ეს პირველი სინაჟოლი იყო
წარდღვებულ უკონის პერიოდში. სულ მალე
მერე სიხარული ვაგვიცადა; კონსტანტინე
ღელსტელიმ გამოიმთხა, მამასაგიე ვაგვიჩე-
ვია, შემაქო. მერე ჩემი საუვარელი ძმის—
ღელვანის ბრახი ვაგმომეცა. ღელვანის ბრახი
იღელზე მივიყარი. არ ვიცი როგორ ვა-
მოვხატო ამ დაღებული კაცის წინაშე ჩემი
მაგღლობა. ალბათ საშუალებე დამჩრება
მუხსიერებაში კონსტანტინე ღელსტელის სი-
კეთით ხაყეს ხაზე.

15. VIII. 1944 წ.

პოლონეთის სოფელ სოლოტენში ვარ.
ფასილები უკან გაზიარან და ვაგმცეცხლე-
ნი ცეცხლის აღში ხვევერ სოფლებს თუ ქა-
ლაქებს. მე ისევე იდე ვაგვარ საოპერაციო
მაგღასთან. ის იყო ოპერაციას მოვრბი,
რომ ჩემმა კოლეგამ ჩამწერჩლა:
— ახლა უნდა თანამეამუნეს ვაგუეყო
ოპერაცია და ძალიან მძიმედ არის.

წამოვკვარი. ავადმყოფებს მიმხატებოქ-
ტი მივაახზე და ვაიქეცი. მძიმე ვადმყოფ-
ჩემი მასწავლებელი, მე-18 არმიის ინფე-
ციური ჰოსპიტლის უფროსი დამარე სხა-
ნიკე აღმონდა. ალბათ ჩემს ძმას ღელვან ვერ
მოვეფერებოდი რომ, როგორც ღელვანის მი-
უვალურზე. გასხხხხხხლად თბილისზე ჩა-
მოვხდე ღლაპარკი. მოვაგონე ჩემს სტუ-
დენტობა. ვინ დავგავადა ღლაპარკი, ჰოსპიტ-
ლის სასწრაფო ევაუაცია ბრძანეს. არ ვიცი
რა ქვანა დამიანე ავადგლიდნ დამტარა არ
შეიძლება. ვინაჟე სიარული შეუძლია ყველა
გარბის, მძიმედ დაპირებული მანქანით ვაგა-
ვერო. არის ერთი ტრამული, ცქენსა, უკო-
ვლი. დამიანემ ხელი ჩამავლო, არაფრეს
ამბობს, მაგრამ თვადენით მებუბუნა...
„არ დამოვო“. თოქისმი დავიკავა შენობა.
ქმობი რაფელ ცინცაძე არ შორდებდა და-
მიანეს. „რა ქვანა?“ თვალბოთ ვეკიფებ-
ბით ერთმანის მე და რაფელი. ღმერთო
უფუფლო მე-18 არმიის საინტარგო გან-
ყოფილების უფროსი ნიკოლოზ კოსტევი.
მისი განკარგულებით მოვიდა სანტარგოლი
თეთმფრინავი. მე და რაფელი დამიანე
თოქისმი უტრენობ მდგომარეობაში, სკა-
ცი უმედეგო თეთმფრინავში. თეთმფრი-
ნავი ვიწა აიჭრა, მაგრამ დამთ უმედეგო-
ბას საღანდად მტრის მესტრშეტი ვამტ-
ყვრა და ქორიფი ვაგვიცადა. საკვირვე-
ლია, რატომ არ გვესტისა. კულში მოგა-
ვლეს ეგ შეჩვეებულბი ამბობს არც ერთმა
იეროდრომმა არ მივიღო. ალბათ ძალიან
დაღ ხანს ვიფორბი, რადან მე მტრინაა
მაცნობს. საწვიე მასალა ვაოვდა და ძარს
უნდა დავფრინდეო. რა ძალა იყო! ტრალი
მინდრისკენ დავეშეიო გულის კანკალი,
მჭვრა, დამუგბის დროს უსაბოლო ვაგვი-
ხებს ფაშობე. მოხდა სასწრაფო-ფაშობმა
ერთი ურე დაარტყა და უკან გახიხინა.
ფვალსწერიზე არც სოფელი ჩანს და არც
ქალაქი. მტრინაზე ვწიდა მანქანის საბე-
რად. დამიანემ ვონება დაკარავა. ხიღბის
ვინტეტი. მანქანის ვეღუნი შემომესმა. ალ-
ბათ ახლა ელენე გოკუელი ვერ განსწრებ-
და სარბილი. ვაგრბებარ და მთელი ხშიო
ყვევინ, არა, კი არ ვყვირი, ვიცი. მანქანა
სწვრზე წამოხდა. სისარბილი ვაფირო. და-
მიანე სოფელ ნადვერინაოში, ჰოსპიტალში
მიგვიყავნი.

მოვიდა მე-18 არმიის შთავარი ქირურგე
ხოხლოე. დამიანეს ახედა და სთქვა: —
სასწრაფო ოპერაციაა საქირო, მაგრამ სისხ-
ლი? სისხლი რომ არა გვაქვს.

— სისხლი? — ვყვირი მე. — ხელს ვი-
შოვლებ, — აიღეთ ჩამდნიე გნებათო! —
ხოხლოე შეუქმანდა. მერე ხაოცარი სიყ-
ვაურული თვალმომხედა. 800 გრ ჩემი სისხ-
ლი დამიანეს ვაღაუსხე. ოპერაცია ბრწყინ-
ვოვად ჩატარდა. სამი დღე და დამე არ
მოცილებოვარ დამიანეს სასთუმალს. არც
რაფელი ცინცაძე ვტოვებს ერთი წუთით.
სამი დღის მერე იძულებული ვაგვბი წვა-
ხულიყავი. რაფელი დარჩა. მჭვრა, დამი-
ანეს სიცოცხლე ვიხსენი.

რავნი საქართველო ქვეყნის

იმპორტის მოკვლევით გავსუვი საშრო- სათვის

ბათ, სწორი პასუხის გაცემა კი ყველას უქირს, არავინ დაკვირვება ფანჯრის რაოდენობის დერფანში.

და რამდენი ასეთი მავალთის მოტანა შეიძლება იმის დასადასტურებლად, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს თავიდანვე საგნებზე და მოვლენებზე დაკვირვების უნარის გამოყენებას. ჩვენ კი უნაპრ შესაძლებლობა გვუშვებთ ხელიდან. ამ ვასწავლით პატარებს დააკვირდნენ, დაიხსოვნენ და საკრიოების დროს გამოიყენონ.

ბავშვი დიდი ინტერესით ათვალავს გარემოს, უპირავე რამ ინტერესეს:

— დღელი, ეს მანქანა აქ რომ დგას, რა დღია, არა? აი, შორს რომ მიდის ის კი როგორი პატარაა, — ჩატომ? — აქ მშობელმა უნდა აუხსნას მანძილის მნიშვნელობა და ბავშვი ყოველგვარი კანონის გარეშე პრაქტიკულად გაიგებს, რომ ყოველი საგანი შორიდან პატარად გვეჩვენება.

სწორად იტყვიან ის მშობლები, რომლებიც კავშირს არ წყვეტენ სოფელთან:

აღმაიან შეიძლება ადვილად დაიწვიდეს მის მიერ შემოვლილი დიდი ქალაქები, მაგრამ გონებრივად აშუშულია ბავშვობაში ნახული ბუნების სურათები: სოფლის რელიეფები, მინდორ-ველები, წყაროები, ტყის შრილი, ფრინველთა ფლურტული, შხაპუნა წვიმა, შეიღვეთა ცისარტყელი, თელში მოყვინთავს იმის ქუჩები, მამლები იზახიანი ყვილი. საღამოები ციციანთაულები და ქრიკინთაულები...

ყველა ვიცი, როგორ უყვართ ბავშვებს ზღაპრები, როგორ ხარბად იგნისენ, როცა ზღაპრებს ვუკითხავთ, როგორ ახარებთ ბოროტის დასაჯებაზე და კვილის გამარცხებაზე. ზღაპრების საძეარო ხელს უწყობს ბავშვის ფანტაზიის გაღვივებას. პატარები ეჩვენებენ მტკიცელებას, უძლიერდებიან სიტყვითა მარჯი, უფითარდებიან მოსახრელობა, გამკობახობა. ეჩვენებენ მოქმედებითა დამირასირებას, შედარებას, დასკვნების გამოტანას.

ჩავახათ პატარები მითთვის შესაფერ შრომით საქმიანობას: როცა დღე დასრულდება უპირატესი მუშაობის რეკავს, 5 წლის გოგონის დაეავალით გამპარალის კოეხები, დანები, ჩანგლები. რამდენი ცოხია შეგადნე? ხელში რამდენი გიჭირავს? სად უფრო მეტია, ხელში თუ მაგიდაზე? დააკვირო რამდენი მეტია? ავერ კიდევ ერთი ცოხი უკიდელი, ახლა რამდენი გახდება? — ბავშვი ფიქრბობს, ადარებს, ითვლის, აკეთებს დასკვნებს.

შრომა დიდ შესაძლებლობებს ქნის ბავშვის გონებრივი განვითარებისათვის, მისი უნარის გამოვლინებისათვის.

დღე ბაზრიდან დაბრუნდა, პატარა გოგი სისაბრლით შეეგება დედას, განსაუბრებით გაახარა ლამაზი ბურთის დანახვამ.

დადამ დინჯად ამილიო ბურთი ჩაინათვა — ეს ლამაზი ბურთი შენივსა და შენი ამხანაგებისათვის — ჩვენი უნარ ბავშვებისათვის ვიციღვ. გაუფრთხილოდი და დიდხანს გექნებთ. ბავშვმა ბურთი გამოართვა: დედის თვალი არ გამოპირავია ის, რომ

გოგის მინცა და მინც კი მოეწონა მუქი ფერის კოლექტორ საყუთობად გამოსცხმისა და მტკიცეობა.

— როგორ გაეხარდებოთ შენს ამხანაგებს, — განაგრძობდა დედა, — ისინი ხომ შენი მეგობრები არიან. რა კარგია, მეგობრები! ერთად თამაშობთ, ერთად ვარჯიშობთ. გახარდებით და უფრო შეეუყვარდებით ერთმანეთი, ლხინსა და ქირში ერთად იქნებით სკოლაში რომ წახვალთ, ახლა იქ შეიძენთ ახალ მეგობრებს. რა ბედნიერია, ვისაც ბევრი მეგობრები ჰყავს აი, ეს ბურთი შენი პატარა მეგობრების სახურად მოგიტანე! — გოგი უსმენდა დედის საუბარს, იმათ ცალი თვალით ეზოს გადაჰყურებს, მოუთმენლად ელის ვაშლს ბავშვების გამოსვლას! — ასე უნდა ამზადებდეს დედა შვილს კოლექტივისათვის, სკოლისათვის.

ბავშვს უყვარს ხატვა, ისწრაფვის თავისებურად გამოსახოს ნახული, მოსმენილი, წაკითხული. როცა ბავშვი ფანქარსა და ქალღალისკენ მიიღობს, ეს განსაკუთრებულ მოვლენად უნდა ჩაითვალოს: მასსადამე, იგი მოეზნადა ნახულის და მოსმენილის თავისებურად გამოსახატვად. აქვე საკირია მშობლის ფხიზელი, გონიერი თვალი, მისი მხარდაჭერა.

ანანი ბავშვს შეიძლება 5 წლიდან გავაცნოთ, მაგრამ ეს უნდა მოხდეს ფრთხილად, მოეჭრებულად, მოქნელად.

მასწავლებელი ანანის ცაცხობისას მოსწავლეებს უხატავს ასობებს, აჩვენებს შესაფერის სურათებს, უყვება პატარა ამბავს, სადაც შესწავლილი ასობ-ბგარა მხირად მხრობდა, უჩვენებს ამ ასოს შიშვად ამბავზე, ეს ყველაფერი ხდება დინჯად, აუტყარბულად, მრავალჯობს გამოკრებით, სხვადასხვა ფორმითა და სახით. აქ დიდი პედაგოგიური აღნი და ცოდნაა საჭირო. აქვარება საშემს აღნებს. ზოგი ბავშვი გვიან ითვისებს, ზოგი შედარებით, იოლად. ამიტომ არავითარი შემთხვევაში ნაჭქარევიდ ან უნდა გადავღებოთ ახალ ასობზე.

ზოგჯერ ბავშვი მთელი დღე ეძებს ჩაიონბ ასოს გახატობას, რწენს და უხარია, ნიკონა ნახულობს. ხნიჩრად, ზაფხულის პერიოდში, ყვევილიდან და ბალახებიდან წნავს ნაჩენობას ასოს მოხაზულობას.

ყველათი განვუკითხობთ ბავშვს ვინება, გავავართობთ მისი ცოდნის პირობონტე, გავკვიროთ ბუნებას, გამოუღუმუშაოთ დაკვირვების, შედარების, დანახების გამოტანის უნარი, ვასწავლით დანიხობს, იგივობის, განიკადობის, ჩაყვინტობი ამხანაგების, კოლექტივის სთავებობი, მიგანხიროთ შრომის, ფანტაზიის განვითარებას, ფრთხილად გავაცნობთ ასობ, ბგერებში, ვეგარჯეშით და ასე ნელ-ნელა უფამზადობთ იგი სკოლისათვის, სისტემატურთ, თანმიმდევრული მეცადინეობისათვის, რომ შესსლის გავჯეუტობებზე გქობმა, მასწავლებლისათვის უკრის გვებმა, გაიგოს მასწავლებლის სიტყვა.

მარიონა ბურხაბუღამ,
საკაჩიველობის სსრ დამსახურებული მასწავლებელი.

როგორ მოემზადოთ ბავშვი სკოლისათვის ვასწავლით თუ არა მას წყარასობებზე, ანგარიშზე? ზოგის აზრით ეს საჭირო არ არის, — წინა ბავშვი სკოლაში და იქ ყველაფერს შეისწავლის. პირიქით, შეიძლება ჩვენ არასწორად ვასწავლით და მასწავლებლებს საშუალო გაუფრთხილოთ. ასეთი ბავსახრება, რა თქმა უნდა, სწორი არ გამოვლავთ.

ბავშვის მომზადება სკოლისათვის არ განისხზვრება მხოლოდ დათვლის, ანგარიშის, ასობების, ბგერების, კითხვის, წერის შესწავლით. საჭიროა ვიზრუნოთ ბავშვის საერთო განვითარებაზე, აზროვნების, ხელნებრივი პირობონტის განვითარებაზე, გოლი შეეუწყობი მისი ფანტაზიის განვითარებას, გაგინდიოსა და დანახულის სწორად აღქმას, თავისებური დასკვნების გამოტანას.

5-6 წლის ბავშვს, უფროსბთან ურთიერთობის, თამაშისა და ზოგიერთი შრომიით ჩვეების შედგენად, უკვე ექმნება გარკვეული შესებულებები გარემოზე, მოვლენებზე. მიღობრდება მისი სიკეთება მარჯავი.

ამ პერიოდშია სწორედ მეტად მნიშვნელოვანი მომენტის როლი, რათა სწორად წარმოართოს ბავშვის განვითარება. საჭიროა, რაც შეიძლება დიდხანს გვეყავდეს ბავშვი ბუნების წიაღში, გამოუღუმუშაოთ საგნებზე, მოვლენებზე დაკვირვების უნარი.

მასწავლებელი ეთობება პირველკლასელებს:

— რამდენი ფანჯარა აქვს ჩვენი სკოლის პირველი სართულის დერფანს? ბავშვები იციანა, შეკიობვა ვადელი-

პოპულარიზაციის პროცესი პიასკოვს

კანონთელი ადამიანის მიკროფლორას შემადგენლობა ძირითადად უცვლელია, მაგრამ იგი მერტად მგრძნობიარე ვახვავთ ეოველგვარი არასასურველი ზემოქმედების შიშით. მანვე ზემოქმედებისაგან შეიძლება დარღვევს საუკუნეებით შემქმნილი ბიოლოგიური წინასწარობა, მოხდეს მამფერი ძებრები. ნაწლავების ძირითადი ბინადრებს ავიწროვებენ ვაქტერიუმები მშობლივი მიკრობები, სტაფილოკოკები, კანდის ტიპის დამასწავლებელი სოკოები. თანაც, სასარგებლო მიკრობები, ვარდა იმისა, რომ უმცირესობაში აღმოჩნდებიან ხოლმე, ვარგანვე თავის ძებრებს თვისებებს და ზოგჯერ მანვე თვისებებსაც კი იძენენ. ყოველივე ამის შედეგად, ჩნდება ავადმყოფური მდგომარეობა — დისბაქტერიოზი, რომლისთვისაც დამახასიათებელია ნაწლავების მოქმედების დარღვევა, რაც გამოიხატება მუცლის ტკივილით, კუჭის აშლილობით და ვაგინის დარღვევებით.

დისბაქტერიოზი შეიძლება განვითარდეს მძიმე ინფექციური დაავადებების შედეგად. უპირატესი ყოვლისა, აღზნებურების, მუცლის ტივის, საღმონელებისა და სხვათა შედეგად. დისბაქტერიოზს იწვევს არა მარტო დაავადების გამოწვევა, მიკროფლორის მანვე წარმომადგენელთა გამარაგებისა და ვაქტერიუმებს ხელს უწყობს ლორწოვანი გარსის ანთება, ხოლო უკვე განვითარებული დისბაქტერიოზი კი, თავის მხრივ, აწივრებს იმ ანთების პროცესს, ამიტომაც სწორედ, რომ ბევრი დაავადება, ხშირად, ხანგრძლივ ხასიათს იღებს ხოლმე.

როცა ანტიბიოტიკები განსია, ეგნათ დისბაქტერიოზის პრობლემა გადაიჭრებოდა, მაგრამ ეს ასე არ მოხდა, პირიქით, მან უფრო ხშირი დახმარება მიიღო, თავის ციხით აღდამიანებს დაეპარათ, რომელთაც ნაწლავების დაავადება სულაც არ ჰქონდათ და სხვა მიზეზითა და ზემოქმედებით ანტიბიოტიკებს.

ეს პრეპარატები, როგორც მერე გამოიკვია, მარტო დამასწავლებელ მიკრობებს როდი კლავენ, ისინი დამწლებელ მოქმედებენ ნაწლავების წინამაღურ მიკროფლორაზე. მაგალითად, ნაწლავის ჩხირი კარგადა მოქმედობს, თვისების გამოიმუშავს საკმარისმომწინებელი ფერმენტები, რასაც თან სდევს ნაწლავების ფუნქციის მოშლილობა, ვარდა ამისა, ნაწლავის ჩხირი თქონს სისხლის წითელი უჯრედების დაშლისა და ორგანიზმის მიმწამყველი ნივთიერებების გამოიმუშავების უნარს. ასევე მგრძნობიარე წამლებს მოქმედების შიშით რძისმევაა ბაქტერიები, უროლისობაზე ასევე ცუდად მოქმედებს ნაწლავების შემოხობვა.

როცა ანტიბიოტიკებს რაციონალურად იღებენ, შესაძლებელი ხდება გვერდითი მოვლენების მიმწმუშადვე დაყვანა, მაგრამ მთელ უმეტესობაში იმისი მდგომარეობა, რომ ამ დივირ პრეპარატს ზოგიერთი ოთთან — ემების ვარგშე ინარჩუნებს.

ასევე იქცევა ზოგიერთი დღა: რაც ერთხელ დარწმუნდება ანტიბიოტიკის ეფექტურობაში, ოდნავ აეშლება თუ არა ბავშვის

კუჭი, მაშინვე ანტიბიოტიკის მიმართავს და საკმარისი ოდნავი გაუმწმობებელია, შინევე წვეცებს პრეპარატის მიცემას.

თუნდაც ანტიბიოტიკის მიღება, მარტოაც, აუცილებელი იყოს, ასეთი უსიკეთე მოქმედება შედეგს მანვე არ მოეცევის, დამავადებელ მიკრობებს არ მოსაძობს, საკურო მიკრობებს კი აენებს.

შეცვლილი მიკროფლორა ევლარ ასრულებს ბარიერის როლს, და ნაწლავების ლორწოვანი გარსი უწყობს ხელდასაყველ გვარი დამასწავლებელი ბაქტერიების შიშით. ამიტომაც, რომ დისბაქტერიოზით დავადებულ ხალხი მიღრეკილი არიან ნაწლავების მწვავე ინფექციათა მიმართ, რაც შედეგად ხანგრძლივ ხასიათს იღებს.

დისბაქტერიოზით გამოწვეული აშლილობაში ძალიან მწხლად მიმდინარეობს. ხშირად მას ვერც შედეგაყენებთითა და ვერც დიეტით ევლარ ეხმარება. ამისათვის არსებობს მხოლოდ ერთი საშუალება: ავადმყოფი თორწმალური მიკროფლორა, კვლავ „დავასახლოთ“ შივ „კანონიერი“ ბინადარი.

ჯერ კიდევ წარსულ საუკუნის ბოლოს დღი მეცნიერი ი. მ. მენკიავი ვიგჩრება მიველვა ჩრის პრობლემაზე შედეგდებულ ჩრის მევაა ბაქტერიებით, რომლებიც თურენიან მშობობად ბაქტერიებს. იგი იმდღრეობს, რომ ამ ბაქტო მიიღწევა არასრული ორგანიზმის გაწმარებების, არამედ სისკუხლის გახანგრძლივებისაკი. მენკიავის იღნად ბაქტერიათა ანტაგონიზმს შესახებ იღნებრები მიყვანა იღნამდე — შეექმნათ სპეციალური პრეპარატები, რომლებიც ავადმუნდნენ დარღვეული მიკროფლორის წინასწარობას. ამ პრეპარატებში გვერძის ისტრია ერთერთი წარწმტევი გვერძის მიკრობიოლოგიაში. მართლაც, განსა მხოლოა მიკრობების „მოთვიწებრება“ ამ ბოლო წლებში ჩვენათა და საზღვარგარეთაც გამოდის ეფექტური ბიოლოგიური პრეპარატები, რომლებიც იმ ცოცხალი მიკრობებისგანა დამავადებულ, რომლებიც ნორმალური მიკროფლორის შემადგენლობაში შეიდან. ზოგიერთი ასეთი პრეპარატი სასარგებლო მიკრობების 2-3 სახეობაზე კი შეიცავს. ამ პრეპარატებში შესაძლებელი ხდება ნაწლავების მიკროფლორის წინამაღურ მოყვანა.

ნაწლავების ფუნქციის აღდგენა, ნაწლავების ფლორის სასყებით გამოჩანსებამდე ადრე ხდება. ასეთი გაუმწმობება მხოლოდ მშინ ხერხდება, როცა მორწმინად აღდგება ნაწლავების ბინადართა ნორმალური თანავარდობა.

დისბაქტერიოზის პროფილაქტიკა — ეს არის ნაწლავების ინფექციების პროფილაქტიკა. უპირატესი ყოვლისა, პროფილაქტიკა გამოიხატება ბავშვების სწრა კვებაში ანტიბიოტიკებითა და სხვა მიკრობებით თვიმწმობალობის კატეგორიულ აკრძალვაში.

ფ. მილზანსაძე,

მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, უტრალი „ზღორობი“.

თანაედროვნეა

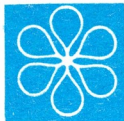
რუმინელ ოსტატებს ვარცხნილობის თავისებური სტილი გააჩნიათ. ისინი მოდას არასოდეს არ უგულვებელყოფენ, მაგრამ თმის ბუნებრივ სილამაშეს მაინც დიდი გულსუფრით ეკიდებიან, ცდილობენ ვარცხნილობას სისხადავთ, ძალდაუტანებლობა შეუენარჩუნონ.

შეხედეთ რუმინელი პარიკმახერის მიერ შესრულებულ მოდელებს: გვეჩვენა ირწმუნებთ მათ ელევანტურობასა და დახვეწილობას, რაც ავტრეოვად იზიდავს ქალებს.

აღსანიშნავია, რომ, თითქმის, ყველა ნიმუში მოკლე თმისგანაა შესრულებული. აქ დიდ როლს თამაშობს თმის შეკრების ხელოვნება. უნაკლოდ, სწორად შეტრილი თმა კარგი ვარცხნილობის საწინდარია.

ჩა არის დამახასიათებელი იმ ვარიანტებისათვის, რომელთაც თქვენ ხედავთ? სიმსუბუქე, რბილი, ტალღური, ზვეით აპრეხილი „ჩოლეკი“. ყურები ან დაფარულია, ანდა საფეთქელზეა ჩამოშვებული ორიგინალური ბუდეული — შტრიხი. კიხერზე თმა თხლადაა შეტრილი, ოდნავ ზევითაა აპრეხილი, ან სწორადაა დალაგებული.

რუმინეთში ქალიშვილებს ოდნავ ხუტუქი თმაც მოსწონთ, ისეთი, რომელიც ბუნებრივ ზვეულ თმას გაგონებთ, ერთ-ერთ ასეთ მოდელებს თქვენ შეხედავთ ფოტოზე. მსხვილი კულულები ზმორად საშუალო სიგრძის თმაზე კეთდება, ყურის დაბლა, კისრამდეა ჩამოშვებული და დიდი დიამეტრის ბიჯულებზე იხვევა.

კულინასია

ბოს ხორცის, ბაბანის ან წვირილის ჩასომბილი ალუმით

ბომის, ბაბანის ან ხმოს ხორცის ზეფაპი

დაბალკალებიან ღირ ტფაზე დადეთ მარლმორცილი ხორცი და შედგით წინასწარ გასტელებულ აერლუმში, დატოვეთ 10-12 წუთის განმავლობაში ძალად ტემპერატურაზე, შემდეგ ხორცს გადაუსვით კარაქი, ტფაზე დასხით ერთი ჭიქა მღულარე წყალი (წყალი საჭიროა იმისათვის, რომ შეეწიოს ღირს ხორცი არ გამოშრეს) და განავრძეთ წვა საშუალოზე ოდნავ დაბალ ტემპერატურაზე, დაახლოებით ორ საათს. დროდადრო ხორცს გადაასხით წვენი. თუ შეამჩნევთ, რომ ტფაზე წყალი შეგრა, კიდევ დაუმატეთ.

შეწიის დამთავრებამდე რამდენიმე წუთით ადრე კვლავ აუწიეთ ცეცხლს, რომ ხორცი კარგად დაიბრაწოს.

დაწვანილი ნიორი, ახალი ქინძი და ქონადარი გახსენით ორ სუფრის კოვზ წყალში, შეხავეთ მარილითა და პილპილით და აერლუმშიდან გამოღების წინ ყველი მხრიდან წაუსვით ხორცს.

ლაკაილი ხორცი ზაღრიჯინითა და აპიძვრით

ერთი კილოგრამი საშუალო სიდიდის ბაღრიჯინი ვარცხეთ, მოაცილეთ კანი, დაჭერით ჯერ სიგრძეზე, შემდეგ კი წეა-წეა. მოაყარეთ მარლი, ჩააწვეთ მომინანქრებულ ღრმა ჯამში და თავი დახუტეთ. ნახევარი საათის შემდეგ დაასხით წყალი, ასე განაგრეთ საათნახევარი და საითიოად გაუწურეთ.

ერთი კილოგრამი ძროხის ან ცხვრის ხორცი გაატარეთ ხორცსავე მანქანაში. წვირილად დაჭერით 1/2 კილოგრამი ბულგარულ წიწყა, 300 გრამი ხახვი, ერთი თავი ნიორი, ნახევარი კონა ქინძი, ამღენივე რეპანი, ცერეკი და აურიეთ ერთმანეთში.

ერთ კილოგრამ პამიდორს გადააღებულ მღლარე წყალს და მოაცილეთ კანი.

ფართოსტკირან ქვაბში ჯერ ბაღრიჯანი მოაწვეთ ერთ დენდა, მერე — ხორცი, მოაყარეთ ერთმანეთში არეული მწვანელი, ჩაამატეთ 300 გრამი კარაქი (თუ ცხვრის ხორცი აყვითა — ღუმე), წიწყა, შავი პილპილი, დაფნის ფოთოლი და ზემოდან მოაწვეთ კანგაცილი მთელ-მთელი პამიდვრები. ქვაბს თავი დახუტეთ. დადგით ნელ ცეცხლზე და მოხარშეთ მოურევლად.

ერთი პირვანგირი კოვზით ამოღეთ სასუხზე თევზებზე ისე, რომ თითოეულ ულუფას ამოყვას ყველა შემაღდენელი ნაწილი.

ღრმა ტფაზე მოათავსეთ 200 გრამი წვირილად დაჭრილი ხახვი, 200 გრამი კარაქი და რამდენიმე ცალი დაფნის ფოთოლი. ზედ დააწვეთ 1 კვ დაჭრილი ხორცი და შედგით საშუალო ტემპერატურის აერლუმში. რამდენიმე წუთის შემდეგ დასხით 1 1/2 ჭიქა მღულარე წყალი და შეუთხო მოურევლად. დროდადრო ზემოდან მოასხით თავისივე წვენი. როცა ხორცი შეიბრაწება და წვენი თითქმის შეაშრება, მაშინ დააყარეთ 1/2 კვ ალუჩა, ერთი თავი დაჭრილი ნიორი და აცალეთ, სანამ ალუჩა კარგად მოითუთქება. მერე მოაყარეთ ნახევარი კონა წვირილად დაჭრილი ცერეკი, ამღენივე ქინძი, მწვანე ხახვი, პილპილი (გემოვნების მიხედვით და აურიეთ. ამის შემდეგ 2-3 წუთში ცერეკი მზად იქნება.

სუფრაზე მიიტანეთ საგრეთო ლანჯარით. ძალიან არომატული და მაღისმოგვრელი კერძია!

ბაშანის საწაბელი

ნახევარი კვ წინასწარ გარჩეული და გარეცხილი საშუალო სიმწიფის ტყემალი ჩაყარეთ მომინანქრებულ ქვაბში. დასხით 1/2 ჭიქა წყალი და ჩაამატეთ 1 სუფრის კოვზი შაქრის ფხვნილი, დადგით ცეცხლზე და ხარშეთ. როცა ტყემალი კარგად მოითუთქება, გასმოდგით და გააციეთ. მერე გაატარეთ ფლავსურში.

ერთი კონა ქინძი, ამღენივე კმა, ერთი თავი ნიორი, მწარე წიწყა და მარილი მშებუქად ჩაწყეთ ხის როდისში. ყველაფერის დიდხანს სრისეთ გახეხულ ტყემალი. მწვანეხლის ჩენჩოები კი ისევ უკან ამოიღეთ.

ღილი კაშუსიძე

ბარაკანის პირველ და მეორე გვერდზე — „პარული მისა“. ფოტორეპროდუქცია დ. იაკობაშვილისა.

<p>რედაქტორი მარიკა ბარათაშვილი</p>	<p>სარედ. კოლეგია: ნ. გურამიძე, მ. პასანაძე (მ. მე. მდივანი), ზ. კახუაბიძე, თ. ლაშვარაშვილი, ქ. სიხარულიძე, ნ. ფალაშვილი, ლ. უნანაიძე (მხატ. რედაქტორი), თ. წარამეთლი, ნ. ჯაბარაშვილი. ტექნოლოგი: ი. ჩოქვიანი</p>	<p>საქ. კვ ენერჯალური კომიტეტის გამომცემლობა</p>
---	---	--

საქ. კვ ც-ის გამომცემლობის სტამბა. თბილისი, ლენინის ქ. № 14.
ტიპოგრაფია издательства ЦК КП Грузии, Тбилиси, ул. Ленина, 14.

რედაქციის მისამართი — ლენინის ქ. № 14. ტელეფონის №, №: რედაქტორის — 99-98-71, პასუხისმგებელი მდივნის — 99-71-68. მხატვრული რედაქტორის — 93-98-57, საქმეთამბროველის — 93-98-54, ვაგდაც ასაწყობად 20/VI-75 წ. ხელმოწერილობა დასაბუქად 30/VI-75 წ. ქაღალდის ზომა 60x90/ს, ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 3, სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბანი 5,3, ტირაჟი 120670 შევ. 2584 უე 02003 ფასი 80 კაპ.

თბილისის მატერიალური კულტურის ძეგლებს შორის ერთ-ერთი უძველესია ე. წ. ანჩისხატის ეკლესია, რომელმაც მუზეუმად მრავალჯერ გადაკეთებისა, უფრო მეტიოდ შეინარჩუნა თავდაპირველი შემობის ნაწილები.

ანჩისხატის ეკლესია წაგებულია XI საუკუნეში და წარმოადგენს სამხარეო ბაზილიკას. იგი მიეუთვნება ისეთ საეკლესიო ნაგებობათა ტიპს, რომლებიც უშუბესად გარკველებული იყო ადრინდელ ფოილურ ხანაში.

ვდომოებით, ძველად მას „წარის ეკლესია“ ერქვა, სახელწოდება „ანჩისხატი“ კი XVIII საუკუნისაა, როდესაც სამხრეთ საქართველოდან, ანჩის მონასტრიდან, თბილისში ჩამოიტანეს და ამ ეკლესიაში მოათავსეს გამოჩენილი ოქროშენადგებლის ბექა ოპიზარის მიერ მოქედელი მაცხოვრის სახელგანთქმული ხატი.

XVII საუკუნის მეორე ნახევარში ეკლესია, რომელიც დროთა განმავლობაში დიდ დაზიანდა, საფუძვლიანად აღადგინეს, თავიდან აუნდა მთელი ნაწილი: ბოძები და მათზე დაკრძნობილი თავები, წინანდელ თან შედარებით ამაღლდა შუანაგი.

1674 წელს კათალიკოს დომენტის ინიციატივით ეკლესიის მახლობლად ქუჩის პირად აიგო აგურის სამრეკლო.

ძველს ძველი მშენიერება დაეარკა XIX საუკუნეში, როდესაც ბაზილიკის ფორმების ანგარიშგაუწევლად ძველი სარკმლები ამოქოლეს და მათ ნაცვლად ფართო სარკმლები გამოანგრირეს. დასავლეთის ეკლესის მოადგეს ახალი ულახათო სამრეკლო, ხოლო სახურავზე ცრუგუმბათი ააგეს.

იმვე საუკუნეში ძველი ხელშეორედ მონახატეს, ფრესკები გარკვეულ ინტერესს იწვევენ, მაგრამ ისინი ვერ შეედრებიან მანამდე არსებულს.

1954 წელს კულტურის ძეგლთა დაცვის სამმართველო შეუდგა ანჩისხატის გაწმენდას და რესტავრაციას, რასაც ჩვეული სიყვარულთა და ცოდნით ხელმძღვანელობდა არქიტექტორი, რესტავრატორი რუსუდან გვერდწითელი. გაწმენდა-რესტავრაციის შედეგად ძველს ჩამოცილდა XIX საუკუნის დანამატები (სამრეკლო, გუმბათი), ჩამოიწმინდა ეკლესის მოხატულობის გვიანდელი ნაწილი; გამოჩნდა ეკლესის ძველი წიობა — თლილი ქვის, ნაღისებური მოხატულობის ღია თავები ჩრდილოეთისა და დასავლეთის შესასვლელების თავზე, რომლის მსგავსიც გვხვდება მხოლოდ V-VIII საუკუნეების ქართულ ძეგლებში, გამოირკვა აგრეთვე იატაკის დონე და ნავების გამოყოფი ბოძების რაოდენობაც. საქართველოში გამოვლინდა XVII საუკუნის ფრესკების ნაშთი „მოციქულთა ზიარების“ სცენით.

ამჟამად ანჩისხატის ეკლესია კარგად არის დატული და ქართული ზურთომოდერების მოყვარულთა გარკვეულ ინტერესს იწვევს.

ირაკლი ზამპარიაშვილი

ანჩისხატის ეკლესია

